

Bebek Kütüphaneleri Çalıştayı

T.C. KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI
KÜTÜPHANELER VE YAYIMLAR
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

ETKİN
KÜTÜPHANE

BEBEK KÜTÜPHANELERİ ÇALIŞTAYI

**T.C. KÜLTÜR VE TURİZM
BAKANLIĞI**

©
KÜTÜPHANELER VE YAYIMLAR GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
3662

HALK KÜTÜPHANELERİ DİZİSİ
3

ISBN: 978-975-17-4503-3

Genel ağ: www.kygm.gov.tr
e-posta: kygm@ktb.gov.tr

Düzenleme
Aysun ARSLAN BÜYÜKSAN
Öznur ÖZER

Grafik Tasarım
Hazal Betül Yılmaz

Yapım
ENDERUN Kültürel Tanıtım Hizmetleri

Baskı
Pelin Ofset Matbaacılık
İvedik OSB 1514 Cadde No:28
Yenimahalle/ANKARA

Birinci Baskı
2.000 adet
Ankara, 2020

Bebek Kütüphaneleri Çalıştayı: [2019-Karabük]

Bebek Kütüphaneleri Çalıştayı / Çalıştayı; Yay. Haz. Şehnaz Ceylan, Mehmet Ali Akkaya. – Ankara : Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2020.

80 s.: mk., res., 24 cm. – [Kültür ve Turizm Bakanlığı yayınları; 3662]

ISBN: 978-975-17-4503-3

1. bebek kütüphaneleri. 2. bebek ve kitap. I. Ceylan, Şehnaz. II. Akkaya, Mehmet Ali. III. seriler.

027.62

Z718.1 C62 2020

Bebek Kütüphaneleri Çalıştayı
7-8 Ekim 2019, Safranbolu, Karabük

BEBEK KÜTÜPHANELERİ ÇALIŞTAYI

YAYINA HAZIRLAYANLAR

Prof. Dr. Şehnaz **CEYLAN**

Doç. Dr. Mehmet **Ali AKKAYA**

**T.C. KÜLTÜR VE TURİZM
BAKANLIĞI
KÜTÜPHANELER VE YAYIMLAR
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ**

T.C. KÜLTÜR VE TURİZM
BAKANLIĞI

BEBE

Kütüphaneleri Çalıştayı

Kütüphaneye ilk adım!

ETKİN
KÜTÜPHANE

BİLİM KURULU

Prof. Dr. Coşkun POLAT - Çankırı Karatekin Üniversitesi
Prof. Dr. Figen TURAN- Hacettepe Üniversitesi
Prof. Dr. İsmihan ARTAN - Hacettepe Üniversitesi
Prof. Dr. Mübeccel GÖNEN - Hacettepe Üniversitesi
Prof. Dr. Müdriye Yıldız BIÇAKÇI - Ankara Üniversitesi
Prof. Dr. Oya Gürdal TAMDOĞAN - Ankara Üniversitesi
Prof. Dr. R. Tuba KARATEPE - Marmara Üniversitesi
Prof. Dr. Şehnaz CEYLAN - Karabük Üniversitesi
Prof. Dr. Ümit KONYA - İstanbul Üniversitesi
Doç. Dr. Hale Dere ÇİFTÇİ - İstinye Üniversitesi
Doç. Dr. Mehmet Ali AKKAYA - Çankırı Karatekin Üniversitesi
Ahmet ALDEMİR - KYGM Kütüphaneler Daire Başkanı
Fatma ARSLAN BÜLBÜL - KYGM Şube Müdürü
Mehmet DEMİR - KYGM Şube Müdürü

DÜZENLEME KURULU

Prof. Dr. Şehnaz CEYLAN – Karabük Üniversitesi
Doç. Dr. Mehmet Ali AKKAYA – Çankırı Karatekin Üniversitesi
Ali ODABAŞ - KYGM Genel Müdür Yardımcısı
Ahmet ALDEMİR – KYGM Kütüphaneler Daire Başkanı
Hülya ÖZGÜN – Karabük Zübeyde Hanım İl Halk Kütüphanesi Müdürü
Aysun ARSLAN BÜYÜKSAN – KYGM Şube Müdürü
Öznur ÖZER – KYGM Kütüphaneci
Hazal Betül YILMAZ - KYGM
Arş. Gör. Dr. Asya ÇETİN - Karabük Üniversitesi
Öğr. Gör. Mücahit YUVACI –K arabük Üniversitesi
Arş. Gör. Devlet MAMİYEV - Karabük Üniversitesi
Arş. Gör. Hasan BATMAZ - Karabük Üniversitesi

ONUR KURULU

Fuat GÜREL - Karabük Valisi
Hamdi TURŞUCU - KYGM Genel Müdürü
Prof. Dr. Refik POLAT - Karabük Üniversitesi Rektörü
Ali ODABAŞ - KYGM Genel Müdür Yardımcısı
Prof. Dr. Mehmet ÖZDEMİR - Karabük Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dekanı
İbrahim ŞAHİN – Karabük İl Kültür ve Turizm Müdürü

Bebek Kütüphaneleri Çalıştayı
7-8 Ekim 2019, Karabük

SUNUŞ

Bebeklik ve çocukluk, uzun erimli kazanımlar açısından insan yaşamının en önemli dönemleri olarak kabul edilir. Her iki dönem aynı zamanda insan yaşamında gelişimin en hızlı olduğu dönemlerdir. Bebek dediğimizde aklımıza daha çok yeni doğmuş bir insan gelse de, bebek büyürken aynı zamanda çevresini gözlemleyen, tanımaya çalışan, uyum çabaları içinde olan ve keşfedendir. Bu tanımayı, uyumu, keşfi gerçekleştirirken erken dönemde onlara uygun çevre koşullarını sağlamak son derece önemlidir. Yapılan bazı çalışmalar, çocukların üç yaşından önce edindikleri dil becerilerinin, ilerleyen zamanda dil becerilerinin gelişimini kolaylaştırdığını ortaya koymuştur. Ayrıca, çocukların erken yaşta dil becerilerini kazanmalarının, ilerleyen zamanda akademik başarılarını da olumlu yönde etkilediği vurgulanmıştır.

Çocuk Haklarına Dair Birleşmiş Milletler Sözleşmesi'nde (1989), yaşı ne olursa olsun her çocuğun, ırk, cinsiyet, din, ulusal ve kültürel geçmiş, dil, sosyal statü, kişisel beceri ve yetenek ayrımı ya-

pılmaksızın, bütün gizilgüçlerinin (potansiyellerinin) gelişimi için bilgi ve materyallere eşit koşullar altında ücretsiz ve açık erişim hakkı olduğu da belirtilmektedir. Bu ifade, aralarında kütüphanelerin de yer aldığı bir dizi toplumsal kurum ve kuruluşu, her yaşta çocuğun farklı düzeylerdeki gelişim sürecinin öznesi kılmaktadır. Bebekler ve çocuklar için kütüphanelerin

hayatlarının bir parçası olması ve kendilerine yönelik kütüphane hizmetlerinden yararlanabilmeleri onların gelişimi açısından son derece önemli –hatta bazı uzmanlar için yeri doldurulamayacak– bir faktördür. Aile içi öğrenme ve yaşam boyu öğrenme bağlamında, üç yaş altı çocukların halk kütüphanelerine ücretsiz erişimi temel bir insan hakkıdır (IFLA, 2007). Bu hakkın yararlanılabilir gerçekliğe dönüşmesi yalnız çocuğun değil, aynı zamanda yakın çevresinden başlayarak çocuğu yarınlarına hazırlayan unsurların toplumsal, sosyal ve kültürel zenginliği anlamına gelmektedir.

Çocuk hakları sözleşmesi ve IFLA'da dile getirilen “bebeklerin kütüphane hakkı” vurgusundan yola çıkılarak Türkiye'de ilk bebek kütüphanesi, “Bebekler Artık Kütüphanede Büyüyor” teması ile 2018 yılında Karabük Üniversitesi iş birliği ile Karabük Zübeyde Hanım İl Halk Kütüphanesi bünyesinde kurulmuştur. Kullanıcılarına kapılarını İl Halk kütüphanesinin bir bölümü olarak açan bebek kütüphanesi, büyük ilgi gören etkinliklerini kütüphanenin diğer birimleri ile uyum ve iş birliği içinde devam ettirmektedir. Bu anlamda kütüphane, bebeklere gelişimsel ve eğitimsel destek sağlayan bir toplumsal kurum kimliğindedir. Ülkemiz açısından bir ilk olma kimliği taşıyan ve yalnız Karabük ile sınırlı kalmayıp ulusal düzlemde gündem yaratan bu girişimin özverilerle bezeli hikâyesi, kitabın sonunda tüm ayrıntılarıyla birlikte okurla paylaşılmıştır.

Erken dönemde sağlanan gelişimsel ve eğitimsel destek çocukları gelecekte olumlu bir şekilde etkileyecek, bu sayede hemen her açıdan sağlıklı bir toplumun temelleri de atılmış olacaktır. Ancak, bu temellerin atılabilmesi için interdisipliner bir yaklaşımla hareket etmek gerekmektedir. Bu amaçla, Türkiye'de bebeklerin kütüphaneden yararlanabilmesi amacıyla birçok disiplin alanından değerli katılımcıların bir araya geldiği “Bebek Kütüphaneleri Çalıştayı” Kütüphaneler ve Yayınlar Genel Müdürlüğü'nün (KYGM) ve Karabük Üniversitesi'nin ev sahipliğinde, 7-8 Ekim 2019 tarihlerinde Karabük'te gerçekleştirilmiştir.

Bebek Kütüphaneleri Çalıştayı kapsamında; halk kütüphanelerinde bebek kütüphanesi açılması veya oluşturulması, bebek kütüphanesi eğitim modelleri, bebek kütüphanelerinde kurumlar arası iş birliği, bebek kütüphaneleri için nitelikli materyal seçimi, bebek kütüphanelerinde aile destek programları ve etkinlikler olmak üzere beş ana başlık üzerinde durulmuştur. Bu kapsamda, 110 katılımcı iki gün boyunca “Bebek Kütüphaneleri” odağında kütüphanenin hizmet, işleyiş, yetenek, yeterlilik ve beklentiler bağlamında etkinliği aktif bir şekilde katılım sağlayarak değerli görüşlerini paylaşmıştır.

SUNUŞ

Türkiye’de “Bebek Kütüphanelerini” konuşuyor, uyguluyor ve bu konuda gündem yaratıyor olmaktan büyük mutluluk ve gurur duymaktayız. Bu Çalıştayda bebek kütüphanelerinin çok yönlü bir hizmet alanını tanımladığını, bebek kütüphaneleri konusunda pek çok disiplin alanından uzmanlarla çalışmanın ne kadar önemli olduğunu bir kez daha vurguladığımızı düşünüyoruz. Bir kez daha çok değerli katılımcılarımıza bize canı gönülden verdikleri destekler ve emekleri için teşekkür ediyoruz.

“Bebek Kütüphanesi” ismini duydukları andan itibaren sürecin tamamında desteklerini bizden esirgemeyen ve Çalışmaya ev sahipliği yapan Kütüphaneler ve Yayınlar Genel Müdürü Hamdi TURŞUCU’ya, Genel Müdür Yardımcısı Ali ODABAŞ’a, Kütüphaneler Daire Başkanı Ahmet ALDEMİR’e, Kullanıcı Hizmetleri Şube Müdürü Aysun ARSLAN BÜYÜKSAN’a; Çalıştay’ın düzenlenmesinde desteklerini her an hissettiğimiz Karabük Valisi Sayın Fuat GÜREL’e ve Karabük Üniversitesi

Prof. Dr. Şehnaz Ceylan

*Karabük Üniversitesi
Sağlık Bilimleri Fakültesi
Çocuk Gelişimi Bölümü*

Rektörü Prof. Dr. Refik POLAT’a ve Sağlık Bilimleri Fakültesi Dekanı Prof. Dr. Mehmet ÖZDEMİR’e sonsuz teşekkürlerimizi sunarız. Çalıştay raporunun kitaplaştırılmasında değerli katkılarını bizden esirgemeyen kıymetli hocamız Prof. Dr. İsmihan ARTAN’a şükranlarımızı sunuyoruz.

Türkiye’de 2017 yılında “Çocuk Kütüphaneleri Çalıştayı” ile başlanan, 2018 yılında “1. Uluslararası Çocuk Kütüphaneleri Sempozyumu” ile devam edilen bu yolda, 2019 yılında “Bebek Kütüphaneleri Çalıştayı” ile farklı bir ivme kazanmanın motivasyon ve ilhamı ile 2020’li yıllarda tüm bebeklerin ve çocukların kütüphanelerde olmasını diliyoruz.

Doç. Dr. Mehmet Ali Akkaya

*Çankırı Karatekin Üniversitesi
Edebiyat Fakültesi
Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü*

Kütüphaneye ilk adım

İÇİNDEKİLER

-
- 13 Çalışma Grubu 1: Halk kütüphanelerinde bebek kütüphanesi açılması ve oluşturulması
-
- 21 Çalışma Grubu 2: Bebek kütüphanesi eğitim modelleri
-
- 29 Çalışma Grubu 3: Bebek kütüphanelerinde kurumlar arası iş birliği
-
- 39 Çalışma Grubu 4: Bebek kütüphaneleri için nitelikli materyal seçimi
-
- 47 Çalışma Grubu 5: Bebek kütüphanelerinde aile destek programları ve etkinlikler
-
- 54 Türkiye'nin il bebek kütüphanesi "Bebekler artık kütüphanede büyüyor"
-
- 58 Bebek kütüphanesi eğitim programı
-
- 70 Sonsöz
-

ÇALIŞMA GRUBU 1

HALK KÜTÜPHANELERİNDE BEBEK KÜTÜPHANESİ AÇILMASI VEYA OLUŞTURULMASI

Fatma ARSLAN BÜLBÜL-KYGM-Kütüphane Planlama Şube Müdürü (Moderatör)
Öğr. Gör. Şükriye SAKAR-Gaziosmanpaşa Üniversitesi
Arş. Gör. Hatice BEŞİR-Avrasya Üniversitesi
Arş. Gör. Dr. Şahika EROĞLU-Türk Kütüphaneciler Derneği
Arş. Gör. Varol SAYDAM-Marmara Üniversitesi
Yüksek Peyzaj Mimarı Gamze FEYZİOĞLU-Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı
Buket AKBULUT-Safranbolu İlçe Halk Kütüphanesi Müdürü
Akif YÜCELİSOY-PEDİKO
Hüseyin ÇINAR - Luxxe İç Mimarlık
ASLI GÜNEY (Raportör)

Madde I.	Bebek kütüphanelerinin sosyo-kültürel gelişime katkısı
Madde II.	Bebek kütüphanelerinde yerel ve merkezi kütüphane örgütlenme modelleri
Madde III.	Dezavantajlı bölgelere bebek kütüphanelerinin ulaştırılması
Madde IV.	Bebek kütüphanelerinin sürdürülebilirliği için olmazsa olmazlar
Madde V.	Bebek kütüphanelerinde mekân dili
Madde VI.	Gelişimi destekleyici mekân tasarımı

Bebek Kütüphaneleri Çalıştayı” kapsamında “Halk Kütüphanelerinde Bebek Kütüphanesi Açılması veya Oluşturulması” konulu çalışma grubunda aşağıdaki görüşler belirtilmiştir:

1. 0-3 yaş bebeklik dönemi olarak adlandırılan yaş aralığı, bir çocuğun beyin gelişiminin en hızlı olduğu dönemler arasındadır. Beyin gelişimini etkileyen faktörler arasında yer alan genetik bu gelişime %30 oranında etki ederken, çevresel faktörler (uyaranlar) %70’lik bir etki faktörü alanını oluşturmaktadır. Kitap ve okuma beyin gelişimi açısından çoklu bir uyaran özelliği taşımaktadır. Bu nedenle çocukların 0-3 yaş beyin gelişimini desteklemek için bebek ile etkileşimli kitap okuma gerçekleştirilmeli, kütüphane kullanımı teşvik edilmelidir. Bebeklik döneminden başlayan yaşam boyu öğrenme sürecinde okuma öğrenme ilişkisi kurularak erken yaşlarda kütüphane kullanımı desteklenmelidir.

2. Dünya literatüründe bebek kütüphanesi kavramı yerine çeşitli tanımlamalar bulunmakla birlikte, doğal bir şekilde kendi tanımını oluşturan Bebek Kütüphanesi kavramı 0-3 yaş arası bebelere hizmet veren kütüphaneleri tanımlamak için kullanılmalıdır. Türkiye’de bir ilk olarak gerçekleştirilen Bebek Kütüphanesi, bağımsız ya da bir kütüphaneye bağlı mekânda hizmet veriyor olmasına bakılmaksızın, 0-36 ay arası bebelere ve ailelerine hizmet vermelidir.

3. Kütüphaneyi oluşturan beş temel unsur ekseninde düşünülerek; Bebek kütüphaneleri bulunduğu bölgenin coğrafi ve kültürel yapısına istinaden il ve/veya ilçe halk kütüphaneleri içerisinde veya bağımsız yapılar şeklinde oluşturulabilir.

4. Bir eğitim ve kültür kurumu olan halk ve çocuk kütüphanelerinin içinde veya bağımsız olarak bebek kütüphaneleri kurulması, toplum yararına yaratıcı bir hizmettir. Bu, bugünün ve geleceğin en stratejik sermayesi olan beşeri sermayenin, yani nitelikli insan kaynağının yetiştirilmesine yapılmış bir katkı olarak düşünülmesi, bu katkının gelecekte kütüphanenin içinde bulunduğu toplumu daha güçlü kılacağı öngörülerek, ulusal bir strateji geliştirilerek dengeli ve işlevsel bir şekilde bebek kütüphanelerinin sayısı artırılmalıdır.

5. Yaratıcı bir hizmet olarak ortaya çıkan ilk bebek kütüphaneleri bu alanda ilgili öncü sıfatı ile standartlar oluşturulmalı, mevcut 3 bebek kütüphanesinde (Tokat 0-3 yaş Bebek Kütüphanesi, Karabük İl Halk Kütüphanesi bünyesinde yer alan Bebek Kütüphanesi ve Tekirdağ Şarköy İlçe Halk Kütüphanesi) etki değerlendirilmesi yapılmalıdır. Bunun için kütüphaneci, mimar, iç mimar, akademisyen, psikolog ve çocuk gelişimci gibi alan uzmanlarının da yer aldığı bir çalışma grubu oluşturulmalıdır.

6. Kütüphaneler ve Yayınlar Genel Müdürlüğü bünyesinde bebek kütüphanesi konusunda çalışacak bir AR-GE ekibi oluşturulmalı ve yurt dışındaki iyi uygulama örnekleri incelenerek yeni fikirler geliştirebilecek eğitim programları hazırlanmalıdır.

7. Bebek kütüphaneleri, bebeği ve bebekle beraber bütün çevresini (ailesi, arkadaşları, akrabaları, okulu, vb.) etkileyerek toplumu değiştirmeyi ya da değişim süreçlerine adapte etmeyi hedeflemelidir.

8. Kütüphaneler her türlü bilgi ve belgeyi toplama, saklama, düzenleme ve bunlardan yararlandırma anlamında temel görev ve sorum-

lulukları olan kurumlardır. Ancak, bebek ve çocuk kütüphaneleri bilginin muhafaza edildiği alanların dışına çıkarılarak bilginin üretildiği merkezler haline getirilmelidir.

9. Bilgi toplumunda ve bilgi iletişim teknolojilerinde yaşanan gelişmeler doğrultusunda, aile ve bebeğin en yüksek yararı göz önünde bulundurularak kütüphane binalarının yeniden değerlendirilmesi ihtiyacı ortaya çıkmıştır. Değerlendirmeler yapılırken kütüphanelere bebek bölümleri planlanmalıdır. Bu doğrultuda:

- Bütün çocukların, -herhangi bir fonksiyon kaybı olsun veya olmasın henüz gelişimlerini tamamlamadıklarından- büyükler için tasarlanan ve inşa edilen yapıyı çevre ile bilgilendirme hizmetleri karşısında engellilik durumu ile karşı karşıya kalmamaları engellenmelidir.
- Bebek kütüphanelerinde iç mekânlar 0-12 / 12-24 / 24-36 ay - yaş faktörüne göre ele alınmalı ve alan geçişleri buna göre oluşturulmalıdır.
- Oyuncak-kitap geçiş kurgusu iyi belirlenmeli, kullanılan sabit malzeme, oyuncak, eğitici araç gereçler ve kitaplar bir bütünlük içerisinde kombin edilmeli ve bütün bu materyaller arasında ilişki kurulmalıdır.
- Oyuncak veya eğitici ürünlerin fonksiyonu arttırılmalı, bebeklerin dokundukları ve ulaştıkları her oyuncak kendi içinde bölünmeli, çıkartılmalı ve birçok şeye dönüşmelidir (Duvardan açılabilen, çıkartılabilen nesnelere, çalışma etkinlik blokları, düz bir nesnenin üst noktasından çekilerek bir yuvarlak, balon, armut şekline getirilmesi gibi. Bu tarz yaklaşımlar iç mekânların daha etkili kullanılmasını da sağlar).
- Tefrişte alan yönetimi belirlenmeli ve uygulanmalıdır. Mekânda yenilenme her zaman psikolojik anlamda faydalı bir durum olduğundan, yapılan iç mimari materyalleri fonksiyonel,

demonte ve alanın diğer duvar taksimatlarının da durumuna göre tasarlanmalı, istenildiği zamanda yer değişikliği ile iç mekânda küçük çaplı renovasyonlar sağlayarak olumlu bir etki sağlanabilmelidir. İç mekân tasarlanırken mutlaka bebek bakım odası ve emzirme alanı düşünülmelidir.

- Ergonomi ve sağlık esasları ön plana çıkarılmalı, insana hizmet eden hareketli ya da sabit materyaller ergonomik ve sağlık açısından uygun malzemelerden üretilmelidir. Öncelikle, üretilecek ve iç mekânda kullanılacak malzemelerin bir prototipi yapılmalı, denenerek artı ve eksi yönlerine göre geliştirilmeli ya da ilk örneğe sadık kalınarak üretim yapılmalıdır.
- Bebek kütüphanesinin bulunduğu bina mümkün olduğu kadar giriş kat olmalıdır. İçerisinde çabuk ulaşılabilir ve yangın ya da doğal afet durumunda çabuk tahliye edilebilir yerlerde olmalıdır. Asansör gibi yardımcı unsurların olmadığı düşünülürse özel gereksinimli bireylerin rahatlıkla ulaşabilmesi esas alınmalıdır.
- Bebek kütüphanelerinde yeni tarz ve tasarımlara ulaşmak için iç ve dış mekân tasarımı, iç mimari, özgün ürün tasarımlarına yönelik yarışmaları yapılmalıdır. Bu sayede mevcut eksiklikler giderilmeli, yeni fikirler geliştirilmeli ve standartlar belirlenmelidir.

10. Bebek kütüphaneleri ailelerin birlikte sosyalleştiği ve kültürel sürekliliğin sağlandığı mekânlar olarak planlanmalı özellikle kırsal bölgelerde kütüphaneler çocuklar açısından buluşma, farkındalık yaratma mekânları olmalıdır.

11. Bebek kütüphaneleri sadece bebeklere ve çocuklara yönelik değil, ebeveynlere, kardeşlere, öğretmenlere vb. yönelik alanlar ve hizmetler sunmalıdır.

12. Kullanım yoğunluğunu, bilinirliği ve farkındalığı arttırmak adına bebek kütüphaneleri kreşler, anaokulları, sinemalar, tiyatrolar, parklar gibi topluma çok yönlü hizmet sağlayan kültürel mekânlar ile bir bütün olarak tasarlanabilir.

13. Bebek kütüphanelerinin bahçeleri olmalı; bu bahçe, oyun oynamaya ve dış mekân aktivitelerine uygun şekilde düzenlenmelidir.

14. Mimarlık fakültesi altındaki bölümler ile Kütüphaneler ve Yayınlar Genel Müdürlüğü arasında kurulacak iş birliği ile atölye derslerinde kütüphane tasarımı çalışılabilir. Böylece teknik mesleklerin mezun olmadan kütüphaneler konusunda tasarım pratiği geliştirmeleri sağlanabilir.

15. Mevcut kullanıcılar ile bir araya gelinen ve iş ilişkileri geliştirilebilen, yeni bağlantılar kurulabilen hatta potansiyel kullanıcılar ile karşılaşılan fuarlarda (kitap, bebek, mobilya, oyuncak, sağlık) kütüphaneler ile ilgili özel bir bölüm açılmalı ve tanıtımlar yapılmalıdır.

16. Çocuğun yer aldığı tüm kütüphanelerde güvenli yaklaşım ve sıfır kaza prensipleri hedef olarak belirlenmelidir. Çocukların ve ailelerinin kendilerini güvende hissetmeleri sağlanmalıdır.

17. Kütüphaneler, özellikle çocuk ve bebek bölümlerini de içinde barındıran halk kütüphaneleri, toplumun tüm bireylerinin bağımsız öğrenmelerine katkı sağlama anlamında örgün eğitim kurumları kadar vazgeçilmez kuruluşlar olması için revize edilmelidir. Bu değişim hizmet anlayışında revizeyi de beraberinde getirecektir.

18. Yerel yönetimlerle iş birliği içinde, dezavantajlı çocuklara özel hizmetler geliştirmelidir.

19. Mevcut bebek kütüphaneleri arasında koordinasyon ve işbirlikleri maksimum seviyeye çıkarılarak oluşturulan her türlü hizmetin ve elde edilen deneyimlerin paylaşılması sağlanmalıdır.

20. Kütüphaneler tasarlanırken ve planlanırken hizmet vereceği halkın paydaş olarak sürece katılımı sağlanmalıdır. Şehirde simgesel olarak tasarlanabileceği gibi şehrin dışında, doğa ile iç içe bebek kütüphaneleri planlanabilir.

21. Bebek kütüphanesi oluşturulması aşamasında bütçe çok iyi planlanmalıdır. Çünkü bebek kütüphaneleri olmazsa olmazlara sahip bir kütüphane türüdür.

22. Kütüphaneciliğin multidisipliner bir meslek olması ve verdiği hizmetler açısından değerlendirildiğinde birçok meslek grubu ile iş birliği gerektirmektedir. Bebek kütüphanesi özelinde de üst kurum olarak çocuk gelişimi mesleğinden destek alınmalı, çocuk gelişimcilerin olmadığı yerlerde okul öncesi öğretmenliği bölümü ile iş birliğine gidilmelidir.

23. Kullanıcı kitlesi, bebek ve çocuktan oluşan bebek kütüphanelerinin iç ve dış mekânlarında günlük kullanım koşulları içinde ya da olası bir acil durumda ekstra koruyucu önlemler alınmalıdır.

24. IFLA'nın (Uluslararası Kütüphane Dernekleri ve Kuruluşları Federasyonu) "Bebekler ve Küçük Çocuklar İçin Kütüphane Hizmetleri Rehberi"nde belirlenen esaslar göz önünde bulundurularak bebelere yönelik kütüphane hizmetlerinde gerekli düzenlemeler yapılmalıdır.

25. Toplumun bilgiye ücretsiz olarak erişebildiği mekânlar olan kütüphanelerde çocuklar arasındaki fırsat eşitsizliklerini gidermek için farklı ekonomik ve sosyal sınıflardan çocukların ve ebeveynlerin bir araya getirilebileceği hem hizmet hem de mekân özellikleri açısından yeniden yapılandırılmalıdır.

26. Bebek kütüphanesi açılacak binalar belirlenirken engelli erişilebilirliğine uygunluk göz önünde bulundurulmalıdır: Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı tarafından Engelliler Hakkında Kanun çerçevesinde hazırlanan “Erişilebilirlik İzleme ve Denetleme Formları” mevcuttur. Kamu kullanımına açık binalarda, açık alanlarda ve toplu taşıma araç ve hizmetlerinde erişilebilirliğin denetlenmesi Valilik bünyesinde oluşturulan komisyonlar tarafından bu formlara göre yapılmaktadır. Formun sonucuna göre bina erişilebilir özelliklere sahipse belge verilmekte değilse idari para cezası uygulanabilmektedir.

27. Mevcut binaların bebek kütüphanesi olarak hizmet vermesi planlandığında erişilebilirlik gerekleri ile ilgili “Erişilebilirlik İzleme ve Denetleme Formlarına” uygun olması, yeni yapılacak olan bebek kütüphanesi binalarında ise erişilebilirlik gerekleri ile ilgili “TS 9111 Özürlüler ve Hareket Kısıtlılığı Bulunan Kişiler İçin Binalarda Ulaşılabilirlik Gerekleri” standardına uyulması gerekmektedir.

28. Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğü tarafından “Çocuklar İçin Yapılı Çevrede Erişilebilirlik Rehberi” hazırlanmış olup, “Erişilebilirlik Kılavuzu” da yayımlanma aşamasındadır. Bu kılavuzda çocuklar için yapılı çevrede erişilebilirlik kriterlerine de yer verilecektir. Bakanlıkla iletişim halinde olunmalı ve bebek

kütüphaneleri tasarlanırken bu rehber ve kılavuzdan yararlanılmalıdır.

29. Toplum yapısının değişmesinde ve şekillenmesinde eğitim kurumlarının yanında kütüphaneler bir üs olarak kullanılmalıdır. Kütüphanelerin yalnızca kitaplardan oluştuğuna dair önyargıyı değiştirerek, bireylerin bilgi gereksinimlerinin giderildiği, bebek kütüphanesi özelinde ailelerin de bebekler ile birlikte eğitildiği bir mekân olduğu ve/veya olacağı anlatılmalıdır.

30. Kütüphaneciler sürekli hizmet içi eğitimler ile çocuk gelişimi alanında desteklenmelidir. Bunun dışında kütüphanecilere sertifikalı eğitimler verilmelidir. Her bebek kütüphanesinde bir kütüphanecinin bulunması, bunun yanında il bazında bir çocuk gelişimci istihdam edilerek yapılan etkinlikler organize edilmeli, desteklenmelidir. Çocuk Gelişimi Bölümlerinde Bilgi ve Belge Yönetimi bölümü ile ilgili seçmeli derslerin konulması, Bilgi ve Belge Yönetimi bölümlerinde de seçmeli Çocuk Gelişimi ve Eğitimi derslerinin konulması sağlanmalıdır.

31. Bebek kütüphanelerinde çalışan veya çalışacak tüm personel yeni hizmetler üretme ve geliştirme konusunda teşvik edici toplantı, seminer, hizmet içi eğitim vb. gibi etkinlikler ile desteklenmelidir.

32. Bebek kütüphanelerinin temel hedeflerinin dışına çıkmadan eğitimsel iş kazaları yaşamamak için materyal yönünden zengin ve alanında uzman personelden oluşan bir ortam ve mekân hazırlamak önemlidir.

33. İç İşleri Bakanlığı ile yapılacak iş birliği ile nüfus müdürlüğünce bebeklerin nüfus cüzdanları verilirken kütüphane üyelik kartlarının da

verilmesi sağlanabilir. Ayrıca sağlık merkezlerinde aşı uygulamasına gelen ailelere tanıtım broşürleri verilip bebeklere yönelik geçici derme oluşturulabilir.

34. Erken çocukluk döneminde elde edilen kazanımların yaşam boyu öğrenme sürecinde en önemli katkıyı sağlayan halk, çocuk ve bebek kütüphaneleri kararlılıkla sürekli eğitimin bir ortağı yapılmalıdır.

35. Halk kütüphaneleri Hizmet Esasları Genelgesine bebek kütüphaneleri başlığı eklenerek bebek kütüphanesi hizmetleri tanımlanmalıdır.

Günümüzde çocuk adeta yeniden keşfedilmektedir. Bilim dallarında çocuklarla ilgili bölümler oluşturulmuştur. Çocuk edebiyatı, çocuk sanatı, çocuk psikolojisi, çocuk eğitimi vb. Bu nedenle bebeğe ve çocuğa yatırım yapmak kütüphanelerin yeniliğe, değişime uyumunu sağlayacak ve ülkemizdeki halk kütüphanelerinin geleceğini de büyük ölçüde etkileyecek ve şekillendirecektir.

Gelir düzeyi düşük çevrelerde çocuğun, mümkün olan en iyi koşullarda hayata başlamasını sağlamak, çocuklar arası sosyal uçurumun büyümesini engellemek ve sürdürülebilir bir kalkınma için atılacak ilk adımın bebek kütüphanesi olması gerektiğine inanan bir ekipten saygılarla...

ÇALIŞMA GRUBU 2

BEBEK KÜTÜPHANESİ EĞİTİM MODELLERİ

Prof. Dr. Mübeccel GÖNEN, Hacettepe Üniversitesi (Moderatör)
Prof. Dr. Ümit KONYA, İstanbul Üniversitesi
Prof. Dr. İlkay ULUTAŞ, Gazi Üniversitesi
Arş. Gör. Dr. Semanur ÖZTEMİZ, Hacettepe Üniversitesi
Ali Feyzi YANAR, Tokat İl Halk Kütüphanesi Müdürü
Nesibe Asuman GÖK, Bornova İlçe Halk Kütüphanesi Müdürü
Yeter AKBIYIK, Milli Eğitim Bakanlığı Uzm. Psikolojik Danışman
Fevzi BAKIR, Milli Eğitim Bakanlığı, Drama Lideri
Neşe KARADAYI, Aylin Abla Kreş ve Gündüz Bakımevi
Feyza YALMAN (Raportör)

Madde I.	Eğitim programları
Madde II.	Bebek kütüphanelerinin eğitim ve öğretime olumlu katkıları (hızlı öğrenme becerisi gibi.)
Madde III.	Personel eğitimi
Madde IV.	Eğitimci eğitimi
Madde V.	Gelişimi destekleyici aktiviteler
Madde VI.	Bebek kütüphane modellerinin yerel ve bölgesel düzeyde planlanması
Madde VII.	Teknolojinin artı ve eksilerinin değerlendirilmesi
Madde VIII.	Bebek ve dil ilişkisi

Bebek Kütüphaneleri Çalıştayı kapsamında “Bebek Kütüphanesi Eğitim Modelleri” konulu çalışma grubunda eğitim programları, bebek kütüphanelerinin eğitim ve öğretime katkısı, personel eğitimi, eğitimci eğitimi, gelişimi destekleyici aktiviteler, bebek ve dil ilişkisi, teknolojinin artı ve eksilerinin değerlendirilmesi, bebek kütüphane modellerinin yerel ve bölgesel düzeyde planlanması alt başlıkları altında ele alınmıştır;

1. Eğitim Programları

*0-3 yaş grubuna yönelik sosyal alanların sınırlı olması, ailelerin çocuklarının eğitimine yönelik bir kaygı oluşturmaktadır. Eğitim kaygıları, bebeklerinin kitapla buluşması, kitap sevgisinin aşılmasıyla ilgili okul öncesi dönem çocuğu olan ebeveynler endişelidir ve bu durum onları bir alan arayışı içerisine sokmaktadır. Bilgi okuryazarlığına uygun güvenli bir ortam sunan kütüphaneler, bu yaş grubunun ilgi ve ihtiyacına yönelik çalışmalar içermelidir.

*Bebek kütüphaneleri hedef kitlesinin paydaşları belirlenip (anne-babalar, bakıcılar, kütüphaneciler, çocuk gelişimciler, okul öncesi eğitimciler, sağlık personeli vb.) eğitim programları bu paydaşlara yönelik olarak hazırlanmalıdır.

*Halk kütüphanelerinde bebeklere yönelik, evde de ebeveynlerin bebeklerini destekleyebilecekleri ücretsiz materyal sağlanmalıdır (Bu konuda üniversitelerin ilgili bölümlerinden destek alınabilir).

*Eğitim programı, dezavantajlı veya farklı gelişim gösteren bebeklere göre de uyarlanmalıdır.

*Halk kütüphaneleri, çocuk gelişimciler ve okul öncesi öğretmenleriyle etkileşim içerisinde olmalı ve iş birliği ile etkinlikler yapılmalıdır.

*Bebeğe yönelik hazırlanacak programlar aile merkezli, gelişim odaklı ve ihtiyaca yönelik ol-

malıdır (Duyu eğitimi, dil eğitimi vb.).

*Kütüphanelerde ailelerin bebeğini destekleyici yazar-çizer buluşmaları yapılmalıdır.

*Kütüphanelerde ailelerin bebeğini destekleyici sinema-tiyatro gibi etkinlikler hazırlanmalıdır.

*Ebeveynler için bir bebek kitabının niteliği, niceliği ve bir kitabın okunmasına yönelik eğitim verilmelidir.

*Eğitim programları hazırlanırken okul öncesi eğitimciler, çocuk gelişimciler, kütüphaneciler, eğitim programcıları, edebiyatçılar veya çocuk kitabı yazarları gibi multidisipliner bir çalışma grubu bir arada çalışmalıdır.

*Eğitim programı nesnel olmalı ve materyal içermelidir.

*Aile katılımına mutlaka yer verilmeli, aileler de eğitime dâhil edilmelidir. Ebeveynin veya bebeğin bakımıyla yükümlü yetişkin ile çeşitli etkinlikler yapılmalıdır (bebeğe sesli kitap okumak, şarkılar, tekerlemeler, parmak oyunları söylemek gibi)

*Seminerler, sertifika programları, kütüphane kullanma yöntemlerine yönelik eğitimler, sosyal etkinlikler, kataloglar da eğitim programında olmalıdır. Görsel medya yoğun olarak kullanılmalıdır. Teknolojiden işlevsellik açısından faydalanılmalıdır.

*Kütüphanelerde kum havuzu, oyun alanları gibi iç ve dış mekânlar tasarlanarak bebekler ve ebeveynler için cazip hale getirilmelidir.

*Bebek kütüphaneleri eğitim programı akışında atölye çalışmalarına yer verilmelidir.

*Ailelerin ve bebeğin kütüphaneye bağlılığını artırmak için bebek eğitim atölyelerinde “bebek partileri” düzenlenebilir.

*Kütüphanenin nasıl kullanılacağına dair ayrı bir modül ve eğitim programı hazırlanmalıdır.

*Ebeveynlerin katılabileceği günlük ve aylık programlar hazırlanmalıdır.

*Eğitim programı hazırlanırken toplumun ihtiyaçlarından ve kültürel mirastan yararlanılma-

lıdır.

*Programlarda kültürel uyum ve Türkçe dil eğitimi göz önünde bulundurulmalıdır.

*Babalara yönelik de ayrı “Baba Eğitim” programları ve etkinlikler düzenlenmelidir.

*Programda belirli gün ve haftalara yönelik etkinlikler de yer almalıdır.

*Ebeveynlerin kütüphaneye ilişkin önyargılarını değiştirmeye yönelik eğitim programları oluşturulmalıdır.

*Kütüphanenin üyelere tanıtımı, kullanımını ve üyelik koşulları eğitimi düzenlenmeli ve bilgilendirici broşür, kitapçık vb. oluşturulmalıdır.

2. Bebek Kütüphanelerinin Eğitim ve Öğretime Katkısı

*Bebeğe farklı ve zengin bir ortam sunarak bebeğin tüm gelişim alanlarına yardımcı olur. İşbirliği ve paylaşma duygusunu geliştirir, sosyal gelişimi destekler. Gelişimsel değerlendirme yapılırsa erken müdahale fırsatı da sağlar.

*Ebeveynlerin kütüphane algısını olumlu yönde etkiler.

*Erken okuryazarlık başlangıcı için iyi bir temel oluşturur böylece akademik gelişime katkı sağlar. Bebekle birlikte okumak bebeğe kitabın nasıl tutulacağı, sayfaların nasıl ve hangi yöne çevrileceği, ilk hangi sayfanın çevrileceğini öğretmek açısından önemlidir. Okurken parmakla takip etmek bebeğin eken yaşta yazının yönünü öğrenmesi (soldan sağa, yukarıdan aşağıya), işlevini anlaması, sembollerini tanıması, yazı dili ile konuşma dili arasındaki ilişkiyi kavrama, dinlediğini anlama gibi erken okuryazarlık becerilerinin gelişimine katkı sağlar.

*Çocuğa kitap sevgisini aşılar, okuma ve kütüphane kullanma alışkanlığı kazandırır.

*Uzun vadede üretken ve yaratıcı bireylerin ortaya çıkmasına ve dolayısıyla ulusal ekonominin gelişmesine katkı sağlar.

- *Çocuk haklarının uygulanmasına fırsat sağlar.
- *Bebek kütüphanelerinin yaygınlaştırılması, kıstıtlı olan bebek kitaplarının zenginleştirilmesine katkıda bulunur.
- *Kütüphane kullanımının bebeklikten yetişkinliğe sürdürülebilir olmasını sağlar.

3. Personel eğitimi

- *Kütüphane görevlilerine ve eğitimcilere yönelik hizmet içi eğitimler düzenlenmelidir. Bebekle olumlu iletişim kurabilen çalışanlar olmalıdır.
- *Kütüphanelere Bilgi ve Belge Bölümü lisans mezunu personel alınmalıdır.
- *Kütüphanelerde eğitimin sürekliliği için kütüphane kadrosuna lisans ve lisansüstü mezunu çocuk gelişimciler ve okul öncesi öğretmenlerinin de istihdamı sağlanmalıdır.
- *Bilgi ve Belge Bölümü lisans ve lisansüstü eğitim programlarına çocuk kütüphanesi ve çocuk edebiyatı dersleri eklenmelidir. Hizmet içi eğitim, seminerler, sertifika programlarıyla bu dersleri almamış personele eğitim uygulanmalıdır.
- *Çocuk gelişimi ve okul öncesi öğretmenliği bölümlerinde çocuk edebiyatı dersi zorunlu hale getirilmelidir. Çocuk kütüphaneciliği ile ilgili konular seçmeli dersler arasında yer almaktadır.
- *Eğitimler kütüphanede çalışan personelin eğitimi ve gönüllü veya destek amaçlı eğitim verecek personel için ayrı olarak hazırlanmalı ve eğitimde süreklilik sağlanmalıdır.
- *Tüm personel temel bilgi teknolojileri kullanma eğitimi almalıdır.
- *Kütüphanecilerin yurt içi ve yurt dışındaki farklı uygulamalar veya iyi örnekler görmeleri açısından bilgi ve deneyim elde etmeleri bakımından ulusal ve uluslararası eğitimler verilmelidir.

4. Eğitimci Eğitimi

- *Eğitimcilerin eğitimi, üniversitelerin Bilgi ve Belge Yönetimi, Çocuk Gelişimi, Okul Öncesi Eğitim bölümlerindeki akademisyenlerin katkılarıyla sunulabilir. Üniversitelerin yaşam boyu öğrenme merkezleri ve halk kütüphaneleri söz konusu eğitimlerin düzenlenmesinde mekânsal katkı sağlayabilir.
- *Eğiticilerin eğitimi sertifikasıyla söz konusu eğitimin tescillenmesi yoluna gidilebilir.

5. Gelişimi Destekleyici Aktiviteler

- *Hikaye anlatıcılığı, kukla gösterileri, şarkı, tekerleme, parmak oyunları, kültürel aktiviteler, sinema ve tiyatro gösterileri, drama, sanat etkinlikleri, sergiler, kostümler, kültürel mirasa yönelik (Hacivat-karagöz, meddah vb.) etkinlikler,
- *Aile katılımına yönelik aktiviteler,
- *Yazar-çizer günleri,
- *Belirli gün ve haftalara yönelik aktiviteler,
- *Kütüphane gazetesi, dergisi, afişi ve broşürleri,
- *Kitap ayracı, takvim, çanta vb. özendirmelerin yer alacağı hatıra köşesi,
- *Eğitim sonrası için sertifikalar,
- *Mail ve iletişim sistemi,
- *Çocukların ve ebeveynlerin etkinlik ürünlerinin sergileneceği ve yeni kitapların tanıtımının yapılacağı sergi ve tanıtım günleri,
- *Yeni gelen ebeveynler ve bebek üyelerin oryantasyonunu sağlamaya yönelik aktiviteler,
- *Bebeğin okuma geçmişi kaydı hediye edilmesi, okuma kaydının takibi ve okuma geçmişine yönelik rehberlik edilmesi,
- *Yurt içinde bebek kütüphanelerinin bulunduğu konumları gösterecek bir haritalandırma sistemi,
- *Yaş grubuna uygun kitap önerileri listesi, okunan kitapların işaretlenmesine yönelik dijital

uygulama,

Öneri: Etkinliklerin sadece bilişsel odaklı değil sosyal-duygusal özellikle motor becerilere yönelik olacak şekilde gelişimsel bütünlük içermesine özen gösterilmelidir. Aileleri destekleme ve motive etmeye yönelik kütüphanedeki deneyimlerini paylaşması için web sitesinde bir alan oluşturulabilir.

6. Bebek ve Dil İlişkisi

Dil gelişimine yönelik materyaller: Öykü içeren resimli kitaplar, öykü içermeyen resimli kitaplar, kavram kitapları, ABC kitapları, sesli resimli öykü kitapları, harf blokları, yap-bozlar, ilk sözcüklerim kitapları, müzik ve ses kasetleri vb. yer alabilir.

Dil gelişimini desteklemeye yönelik yöntemler: Yetişkinin bebeğe okuması, bebeğin yetişkine okuması, bebeğin bebeğe okuması, kuklayla anlatılması, kitabın parmakla takip edilerek okunması, kitaptaki resimlerin gösterilmesi, sayfayı birlikte çevirerek sayfa yönüne dikkat çekilmesi, öyküyle ilgili ses taklitleri yapma, Türkçe dil yapısına uygun seslendirme ve vurgular yapılması, kitaptaki resim, harf ve rakamların gösterilmesi, kitabın kapağının tanıtılması, yazar çizer isimlerine dikkat çekilmesi, kitapla ilgili soruların sorulması, kitabın bebeğe anlatılması, kitapla ilgili pandomimlerin yaptırılması, farklı dillerde yazılmış kitaplarda seslere dikkat çekilmesi gibi etkinlikler yer alabilir.

Not: Kütüphanelerde bu aktivitelerin yapılması, bebeğin konuşma, okuma ve sesbilgisel farkındalık becerilerinin gelişimine katkıda bulunacaktır, dolayısıyla okuryazarlık gelişimine katkıda bulunacaktır. Yazı farkındalığı için dijital yazının dışında farklı yazı şekillerinin (el yazısı, farklı dillerin alfabeleri, Braille alfabesi, romen yazısı vb.) bulunduğu materyaller tanıtılabilir.

7. Teknolojinin artı ve eksilerinin değerlendirilmesi

*Kütüphaneyi cazip hale getirmek için kütüphanede teknoloji aktif olarak kullanılmalıdır. Bebek ve ebeveynlere yönelik teknoloji alanı ve imkânı (maker çalışmaları, robotik kodlama, stem etkinlikleri, artırılmış gerçeklik uygulamaları, kahoot uygulamaları vb.) sunulmalıdır. *Story-telling uygulamaları aktif olarak yapılmalıdır.

*Öncelik her zaman basılı kitabın olmalı ama zaman zaman teknolojik araçlar kullanılmalıdır. Bu nedenle, teknolojik araçların bebeklerin duyu gelişimini olumlu yönde kullanılacak şekilde seçilmesine özen gösterilmelidir.

*Ebeveynler için de teknoloji imkânı sunulmalı ve ebeveynler teknolojinin özellikle erken çocukluk döneminde olumlu ve olumsuz etkileri konusunda bilgilendirilmelidir.

*Ebeveynlere teknoloji kullanımı denetimi konusunda da eğitim verilmelidir.

*Teknolojik aletlerin kullanımında kullanıcılar arasında dengeyi sağlama amacıyla belirli kurallar oluşturularak kontrol sağlanmalıdır.

*Ebeveynler için e-kitaplara abonelik yapılmalıdır.

Öneri:

*Kitap incelemek amacıyla artırılmış gerçeklik uygulamaları kullanılabilir ve bazı kitaplar için öyle uygulamalar geliştirilebilir.

*Ebeveyn ve bebekler için proxy erişimi sağlanarak katılmadıkları eğitim programlarına evden katılabilme imkânı sunulabilir.

8. Bebek Kütüphane Modellerinin Yerel ve Bölgesel Düzeyde Planlanması

*Bebek kütüphaneleri, halk kütüphanelerinin içerisinde yer almalıdır.

*Yerel ve bölgesel özelliklere göre kütüphane erişimini engelleyen sorunlar belirlenmeli ve

bölgelerin ihtiyaçlarına göre hizmetler sunulmalıdır.

*Kütüphane bina yapılarına uygun standartlar belirlenmeli ve bölgelerde buna yönelik alanlar ayarlanmalıdır.

*Yerel ve bölgesel düzeyde bebek kütüphanesi planlaması, kütüphaneyi oluşturan 5 unsur açısından (bina, bütçe, personel, kullanıcı ve derme) değerlendirilmelidir. Bu konuda geliştirilecek politika ve gerçekçi uygulamalar planlamaların başarı düzeyini arttıracaktır.

*İl ve ilçe sağlık müdürlükleri, üniversiteler, yerel yönetimler ile ailelere ulaşma açısından temas halinde olmalıdır.

*Yeni doğan nüfusuna göre kurulması için kütüphane sayısı belirlenmelidir.

*Ulaşım açısından sıkıntılı olan dezavantajlı bölgelerde mobil bebek kütüphanesi oluşturulmalı ve bunlar sayıca artırılmalıdır.

*Tüm kütüphane türlerinde “çocuk dostu kütüphane” farkındalığı bir politika olarak geliştirilmeli ve okul kütüphaneleri hafta sonu da tüm kullanıcılara açık hale getirilmelidir.

*Bebek kütüphanesi koleksiyonu; belirli aralıklarla kütüphaneciler, çocuk gelişimciler ve okul

öncesi eğitimciler iş birliği ile nitelik ve nicelik bakımından incelenmeli ve güncellenmelidir.

*Kütüphanesi olmayan okullarda kütüphane kurulması, var olan kütüphanelerin nitelik ve nicelik olarak iyileştirilmesi için Milli Eğitim Bakanlığı ve yerel yönetimler ile iş birliği yapılmalıdır.

*Okul Kütüphanecileri Derneği, Türk Kütüphaneciler Derneği gibi sivil toplum örgütleriyle iş birliği yapılmalıdır.

*Okul kütüphanelerine kütüphaneci istihdamı sağlanmalıdır.

*Kütüphaneler de kendi aralarında iş birliği içerisinde olarak bilgi ve deneyim alışverişinde bulunmalıdır.

*Yaşam boyu eğitim için katılımın artırılması ve yaygınlaştırılması açısından kütüphane sayısı artırılmalıdır.

Öneri: Farklı kurumlarla yapılacak iş birliği ile (Sağlık Bakanlığı ve Kamu Hastaneleri Genel Müdürlüğü ile iletişim sağlanarak) yeni doğan kaydına ve ebeveynlere ulaşım sağlanarak kütüphane kullanımı ve ailelere erişim sağlanabilir.

ÇALIŞMA GRUBU 3

BEBEK KÜTÜPHANELERİNDE KURUMLAR ARASI İŞ BİRLİĞİ

Prof. Dr. Oya GÜRDAL TAMDOĞAN (Moderatör)
Prof. Dr. Coşkun POLAT- Çankırı Karatekin Üniversitesi
Doç. Dr. Serap ERDOĞAN
Öğr. Gör. Selçuk AYDIN -İstanbul Üniversitesi
Öğr. Gör. Musa AK- Karabük Üniversitesi
Dr. Olgun GÜNDÜZ- Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı
Nurettin MİDİLLİ- Diyanet İşleri Başkanlığı
Ebru TOKAY ÜNSAL -KYGM
Keziban ÖZCAN - Tokat İl Milli Eğitim Müdürlüğü
Hatice Nur GÜLER -Mamak Belediye Başkanlığı
Enis Sertan ŞENSES- Sincan Belediye Başkanlığı
Sultan ÖNDER (Raportör)

Madde I.	Gönüllülük ve toplumla iş birliği süreçleri
Madde II.	Sosyal hizmetler
Madde III.	Sosyal medya – kamu spotu
Madde IV.	Halkla ilişkiler
Madde V.	Proje ve pilot uygulama örnekleri

Bebek Kütüphaneleri Çalıştayı kapsamında “Bebek Kütüphanelerinde Kurumlar Arası İş birliği Çalışma Grubu”, toplantılar çerçevesinde şu sorulara yanıt bulmaya çalışmıştır:

- Bebek kütüphanelerinin amacı nedir?
- Bebek kütüphanelerinde iş birliğine neyin ihtiyacı duyulmaktadır?
- Halk kütüphaneleri bünyesinde ya da bebek kütüphanelerinde bebeklere ve aileleri, bakıcılarına yönelik sunulan kurumlar arası iş birliğine dayalı hizmetler hangi değerleri yaratır?
- Halk ve çocuk kütüphanelerinin çocuk bölümlerinde, çocuk kütüphanelerinde ya da bebek kütüphanelerinde bebeklere, ailelerine (anne-baba/ ebeveynler), aile yakınlarına ve/veya bakıcılara yönelik iş birliğine dayalı hangi hizmetler sunulabilir?
- Hizmetlerin tasarımı, planlanması, sunulması ve değerlendirilmesinde Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü, kütüphaneler ve kütüphaneciler hangi kurum ve kuruluşlar ile hangi konularda iş birliği yapabilir?
- İş birliğinin ürünü olacak hizmetler, birey, kuruluş, toplum ve ülkemiz için hangi değerleri yaratır?
- İş birliğinin niteliği ve sürekliliği için neler yapılabilir?

Çalışma grubu; çok dinamik, verimli ve keyifli geçen ortak akıl toplantıları sırasında aşağıda sunulan önerileri getirmiştir:

1. Halk kütüphanelerinin çocuk bölümlerinde ya da bebek kütüphanelerinde kurumlar arası iş birliğine dayalı sunulan hizmetler, bebeklerin ve onların bakımından sorumlu olan bireylerin bilgiye dayalı biçimde bilinçlenmesine

bilgi erişimde fırsat eşitliği ilkesinin toplumsal düzlemde yaşanmasına önemli ölçüde katkıda bulunur.

2. Hizmetler kapsamında eğitici oyuncaklar, fotoğraflar, resimler, 3 boyutlu materyal, dokunma hissine dayalı öğretici kitaplar, resimli ve görsel-işitsel materyal, öğretici kartlar vb. bilgi kaynakları aracılığıyla okuma, masal anlatımına dayalı hizmetler, şarkı, tekerleme, oyun yoluyla öğrenme etkinlikleri farklı konu uzmanları ve kütüphanecilerin iş birliği ile etkin ve etkili biçimde sunulabilir. Böylece 0-3 yaş aralığındaki bebeklerde, 3-6 yaş aralığındaki okul öncesi çocuklarda ve okul çağındaki çocuklarda okuma materyali, öğrenme materyali, okuma iklimi, okuma kültürü, kütüphane kültürü, bilgi kültürü gibi değerler inşa edilmiş olur.

3. Bebek kütüphanesinde, bebeklerin eğitsel gelişmeleri ve ebeveynleriyle birlikte okuma kültürünü kazanmaları amacıyla düzenlenecek etkinliklerin planlanmasında ve yürütülmesinde ilgili kurumlar arasında protokol hazırlanıp ilgili uzmanların (çocuk gelişimci, sosyal çalışmacı, okul öncesi öğretmeni, özel eğitimci ve psikolog vb.) görevlendirilmeleri sağlanabilir. Ayrıca, bebek ve çocukların gelişim, eğitim-öğretim ve kültürel gelişimine katkı sağlamaya yönelik kütüphane, bebek bakım evi, kreş, oyun evi vb. bütünleşik oluşumların olduğu komplekslerde, multi-disipliner bir ekip olarak bu uzmanların sürekli istihdamı da düşünülebilir.

4. Bebek kütüphanelerinde iş birliğine dayalı çalışmalar, dönemsel ve/veya belirli süreler için gerçekleştirilecek kurumsal, yerel, bölgesel, ulusal ve uluslararası girişimler, programlar, projeler, toplantılar vb. etkinlikler olarak gerçekleştirilebilir.

5. Bebek kütüphanelerinin amacı nedir sorusuna, “bebeklerin ve bebeğin gelişiminden sorumlu olan anne babaların, diğer aile bireylerinin, bakıcıların, eğitimcilerin ve ilgili diğer aktörlerin okuma ve kütüphane kültürünü erken dönemde inşa etmeleri ya da geliştirmelerine öncülük etmek” biçiminde yanıt verilmiştir. Bebek kütüphanelerinde kurumlar arası iş birliği faaliyetleri de bu kapsamda ele alınmalıdır.

6. Bebek kütüphanelerinde iş birliğine niçin ihtiyaç duyulmaktadır sorusunun yanıtı, bebeğin;

- Bakım
- Gelişim (bilişsel, psikolojik, fiziksel vd.)
- Sağlık
- Sosyalleşme
- Eğitim ihtiyaçlarını karşılama olarak sistematize edilmiştir.

7. Bebek kütüphaneleri, halk ve çocuk kütüphanelerindeki bebek bölümleri ve/veya bebeklere kütüphane hizmetleri çerçevesinde Kütüphaneler ve Yayınlar Genel Müdürlüğü'nün iş birliği yapabileceği kurum ve kuruluşlar şöyle tespit edilmiştir. (kuşkusuz liste, sadece beyin fırtınası ile elde edilen ortak aklın ürünü ile sınırlıdır, literatür ve uygulamalar ışığında geliştirilebilir)

- Kültür Turizm Bakanlığı / İl Müdürlükleri
- İç İşleri Bakanlığı / Valilikler / İl Göç İdaresi
- Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı / İl Müdürlükleri
- Sağlık Bakanlığı / İl Müdürlükleri (Hastaneler, Aile Sağlığı Merkezleri)
- Milli Eğitim Bakanlığı / İl Müdürlükleri (Özel Eğitim Merkezleri, Rehberlik Araştırma Merkezleri)
- Gençlik ve Spor Bakanlığı / İl Müdürlükleri
- Üniversiteler (Bilgi ve Belge Yönetimi, Çocuk Gelişimi, Psikoloji, Okul Öncesi Eğitim, Psiko-

lojik Danışmanlık ve Rehberlik, Özel Eğitim Bölümleri, Sosyal Hizmetler vb.)

- Belediyeler
- Muhtarlıklar
- Diyanet İşleri Başkanlığı / Müftülükler
- STK (Yazar ve Yayıncı Birlikleri, Türk Kütüphaneciler Derneği, Türkiye Okul Öncesi Eğitimini Geliştirme Derneği, Çocuk Gelişimi ve Eğitimcileri Derneği, Nöroloji Derneği, Türk Psikologlar Derneği, Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Yazarlar Birliği ve ilgili diğer STK'lar)
- Halk Eğitim Merkezleri
- Kreşler ve gündüz bakım evleri, engelli rehabilitasyon merkezleri
- Görsel medya, işitsel medya, basılı medya, dijital medya, sosyal medya, sosyal ağlar
- Yayınevleri
- Materyal sağlayıcılar

• Yazarlar, danışmanlar, mentörlerin bağlı oldukları kuruluşlar

- Yabancı kültür merkezleri (British Council, Goethe Enstitüsü vb.)
- Kalkınma ajansları, (AB Ulusal Ajans, TÜBİTAK)
- Diğer bağlantılı kuruluşlar (Yunus Emre Enstitüsü, TİKA, Maarif Vakfı, TEV vb.)

8. Üniversitelerin Bilgi ve Belge Yönetimi (BBY) bölümleri ile Çocuk Gelişimi ve Eğitimi (ÇGE), Okul Öncesi Eğitimi ve Psikoloji bölümlerinin akademik düzeyde iş birliği kapsamında;

- Lisans ve lisansüstü düzeyde ders programlarında seçmeli derslerin açılması,
- Lisansüstü düzeyde ortak danışmanlar ile ilgili konuda tezlerin hazırlanması,

- Çocuk Gelişimi lisans mezunlarının Bilgi ve Belge Yönetimi bölümlerinde, Bilgi ve Belge Yönetimi bölümü mezunlarının Çocuk Gelişimi ve Eğitimi bölümlerinde yüksek lisans ya da doktora yapması, iş birliğine dayalı ortak bir anlayış olarak bölümlerin öğretim elemanlarıca benimsenebilir ve öğrenciler motive edilebilir.

- Ulusal ve uluslararası düzeyde ortak projeler yapılması (TÜBİTAK, Bölgesel Kalkınma Ajansları, AB projeleri gibi).

- Gönüllülük esaslı olarak bebek kütüphanelerinde çalışan psikoloji, çocuk gelişimi ve eğitimi, özel eğitim vd. alanlardaki üniversite öğrencilerini motive etmek üzere, (YÖK ile görüşülerek) diplomaları ile birlikte “gönüllülük belgesi” verilebilir. Gönüllü çalışan öğrencilerin sigortalarının yapılması için gerekli çalışmaların yapılması büyük önem taşımaktadır

9. Bebek kütüphanelerinin bağımsız ya da halk kütüphaneleri içinde yapılınmaları durumunda şu şekilde örgütlenmesi önerilebilir;

Erken Çocukluk Eğitimi Bölümü / Çocuk Bölümü

Bebek Bölümü (0-3 yaş)

Okul Öncesi Bölümü (3-6 yaş)

Okul Çağı Bölümü (6-8 yaş)

10. Bebeklere kütüphane hizmetleri sunulmasında politika belirleme, iş birliğine dayalı hizmet planlaması yapma ve ilgili kurumlar arası koordinasyonu sağlama sorumluluğunu, Kütüphaneler ve Yayınlar Genel Müdürlüğü ve kurum bünyesinde bulunan konu ile ilgili kütüphanelerde çalışan kütüphaneciler birlikte taşıyabilir.

11. Ayrılmış ailelerde, tek ebeveynli bebekler için, özel gereksinimli çocuklar için, devlet kurumlarındaki çocuklar için gelişim psikologları, Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı ve Kütüphaneler ve Yayınlar Genel Müdürlüğü birlikteliğiyle kurumsal ve çalışan uzmanlar düzeyinde ortaklaşa girişimler ve programlar düzenlenebilir.

12. Halk sağlığı merkezleri, ruh sağlığı merkezleri ve kütüphaneler arasında iş birliği çalışmaları yapılabilir; hem genel anlamda yetişkin ve gençler için hem de bebekler ve onların bakımından sorumlu olan bireyler (özellikle doğum sonrası depresyon yaşayabilen anneler, eşler arası iletişim sorunları) için danışmanlık bağlamında destek sunulabilir.

13. Bebek kütüphaneleri, gelişim uzmanlarının iş birliğinde gelişimsel gecikmeler, konuşma güçlüğü gibi sorunların zamanında tespiti ve önlem alınması açısından benzersiz fırsatlar sunabilir. Bu kazanım, bebeklerle birlikte aileleri için de son derece anlamlı ve önemlidir.

14. Kütüphaneler dışında diğer kurumlarda çalışan psikologlar, bebek kütüphanelerinde gönüllü psikolog olarak görev alabilirler; kurumlar arası iş birliği protokolleri aracılığıyla da destek alınabilir.

15. Bebeklerin okuma kültürü edinmeleri yolunda doğru ürünlerle karşılaşması için, Kültür ve Turizm Bakanlığı düzeyinde desteklenecek ve farklı disiplinlerin iş birliğinin ürünü olabilecek “Bebek Kitabı Üretimi” projesinin ilk adım olarak, değerlendirilmeye alınması yerinde olacaktır.

16. Bebek kütüphaneleri konusunda iş birliği

kapsamında, özellikle yurtdışında bulunan Türkiyeden göç etmiş ailelerin iki dilli bebekleri/çocukları için ortak programlar geliştirilebilir.

17. İllerde valiler başkanlığında “İl Bebek Kütüphanesi” uygulama/geliştirme ekibi kurulabilir.

18. İş birliğine dayalı biçimde kütüphaneciler diğer konu uzmanlarıyla birlikte bebekler ve onların bakımından sorumlu olan bireyler için kitap listeleri oluşturabilir ve uygun iletişim kanalları aracılığıyla (web siteleri, sosyal medya, görsel ve basılı medya, kütüphane duyuru panoları vb.) yayımı sağlanabilir.

19. Kütüphaneler/Kütüphaneler ve Yayınlar Genel Müdürlüğü, bebek kütüphaneleri/bebek bölümleri, bebelere hizmet bazında iş birliği yapılabilecek kurumları tespit edip, bağlantı kurarak yıllık etkinlik takvimi düzenleyebilir; istenirse kısa, orta, uzun erimli etkinlik planları hazırlanabilir. Bebek kütüphanelerinin/bebek bölümlerinin çalışma saatleri ve etkinlik saatleri ebeveynlerin mesai saatleri gözetilerek düzenlenebilirse, daha geniş kitleye ulaşılabilir.

20. Bebek kütüphanelerini ziyaret eden ebeveyn, çocuk bakıcıları vb. bireylerin anlık sorularına doğrudan yanıt verilmese bile, hangi sorunun çözümü için hangi kurumlara başvurulabileceği bilgisi “yöneltme hizmeti” ile sunulabilir. Bunun için hangi kurum ve kuruluşun, hangi hizmetleri hangi birimleri ile sundukları bilgisinin yer aldığı bir rehber, yine kurumlar arası iş birliği kapsamında yazışmalar yoluyla hazırlanabilir.

21. Kütüphaneler ve Yayınlar Genel Müdürlüğü ve belediyelerin iş birliği ile (kontrollü ve

gerçekçi biçimde) “bebek kütüphaneleri nasıl yaygınlaştırılabilir” konusunda çalışmalar yapılabilir. Belediye kütüphanelerinde de bebek bölümleri açılabilir ve önceki maddede açıklanan “yöneltme hizmeti” verilebilir.

22. Bebek kütüphanelerinin ana amacının yanında bir yan amaç olarak, bebeklerin gözlemlenmesi yoluyla araştırmalar yapılması için çocuk gelişimci ve uzman psikologlarla çalışılabilir. Bu doğrultuda üniversitelerin ilgili bölüm öğretim elemanları ile ortaklaşa girişimler, programlar, yayınlar hazırlanabilir.

23. Göçmen ve/ya mülteci aileler ve bebekleri, çocukları için sağlıklı iletişim kurma, okula uyum ve sosyal uyum sürecinde kütüphanelerde kurumsal iş birliğine dayalı girişim ve programlar düzenlenebilir.

24. Milli Eğitim Bakanlığı ve Kültür Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayınlar Genel Müdürlüğü iş birliği protokolü çerçevesinde, MEB’in valilikler, il sağlık müdürlükleri ve Sağlık Bakanlığı ile ortaklaşa yürüttüğü projeler, bebek kütüphanelerindeki çalışmalara dâhil edilebilir.

25. Diyanet İşleri Başkanlığı ve Türk Diyanet Vakfı’nın manevi rehberleri ile müftülükler bünyesindeki aile ve dini rehberler aracılığıyla bebeklerin aileleri için manevi ve ahlaki değerler konusunda bilgi aktarılabilir. Yanı sıra, 1979 yılından beri yayınlanmakta olan Diyanet Çocuk Dergisi, okul öncesi dönemde çocuklara bilişsel, duyuşsal ve motor gelişimlerini destek niteliğindeki kitaplar ile bebek kütüphanelerindeki iş birliğine dayalı çalışmalara katkıda bulunabilir. Diyanet İşleri Başkanlığı ayrıca engelli çocuklar için de yayın faaliyetinde bulunarak bu sürece katkı vermektedir.

26. Cezaevleri içinde bulunan kreşler (3-6 yaş) ve 0-2 yaş grubu için “oyun ve emekleme” alanlarında bebek kütüphaneleri, çocuk kütüphanelerindeki bebek bölümleri ve/veya Kütüphaneler ve Yayınlar Genel Müdürlüğü ile Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı arasında iş birliğine dayalı programlar düzenlenebilir. Kütüphaneciler belirlenen takvim çerçevesinde cezaevlerindeki kreşlere ziyaretler gerçekleştirilebilirler.

27. Cezaevindeki anne/babanın sesinden kayıt alınmış bir masal anlatımı, kitap okuma vb. ile ebeveynlerle çocuklarını buluşturan girişimler, bebek kütüphanelerinin sosyal hizmetleri kapsamında gerçekleştirebileceği bir başka önemli etkinlik olabilir.

28. Hastanelerde süt çocuğu kliniği bölümlerinde “Bebek Kütüphaneleri” oluşturulabilir. Hastanede staj yapan çocuk gelişimi öğrencileri bu süreçte ailelerle ve bebeklerle kitap okuma aktiviteleri gerçekleştirebilirler.

29. Yeni doğan bebek ve aileye hemşire ve/ya doktorlar kanalıyla ya da kütüphaneci ziyareti ile kütüphanenin bir hediye kiti (içinde bebek bakım rehberi, 0-3 yaş grubu için hazırlanan kitap, kütüphane etkinlik takvimi/ programı, kütüphane tanıtım broşürü ve bebeğin kütüphane kartını içeren) verilebilir.

30. Gezici kütüphaneler aracılığı ile köylere ve kentlerin ücra bölgelerine gönüllülerin (çocuk gelişimci, psikolog, özel eğitimci, okul öncesi eğitimci vd.) desteğini de alarak bebeklere ve ailelere sosyal hizmet götürülebilir.

31. Muhtarlar ile bağlantıya geçilerek okuma

kültürü, kütüphane kültürü ve bebek gelişimi konularında farkındalık yaratmak üzere, festival niteliğinde programlar düzenlenebilir.

32. Bebeklere ve onların yakınları olan anne-babalar, güngörmüşler (anneanne, babaanne, dedeler), kardeşler, bakıcılara yönelik sunulan ve sunulması beklenen kütüphane hizmetlerinin sürdürülebilirliği, etki ve yayılım alanı ilgili bir dizi değerlendirme ölçütleri belirleme çalışmalarının, kurumlar arası iş birliği ve ülkemiz gerçeklerine uygun biçimde yürütülmesi çok yerinde olacaktır.

33. Kütüphaneler ve Yayınlar Genel Müdürlüğü düzeyinde bebek kütüphaneleri konulu zengin içerikli resmi sosyal medya hesaplarının, sosyal medya uzmanlarından da destek alınarak açılması ve yapılan çalışmalar hakkında tanıtım faaliyetlerinin aktif biçimde yürütülmesi sürecin bilinirliği ve başarısı açısından önem olacaktır.

34. Çocuklara yönelik medya (basılı, görsel) ve sosyal ağ/medya içeriklerinde bebek kütüphanelerini tanıtıcı programlar (söyleşiler, kütüphanelerden etkinlik görüntüleri, gelecekte yapılacak etkinlikler ve uzman görüşleri), bebek kütüphaneleri konulu özendirici ve eğitici içerikli mobil uygulamalar sunulabilir.

35. Kütüphaneler ve Yayınlar Genel Müdürlüğü bünyesinde konu ile ilgili bir portal hazırlanabilir. Söz konusu portal tanıtımında sivil toplum örgütleri ve diğer toplumsal kurumlarla iş birliği yapılarak sonuçların etkililiği artırılabilir.

36. Tanıtım için Instagram, Facebook, YouTube, vb. sosyal medya platformlarında toplum liderlerinin, fenomen annelerin (tanınmış sanatçı vb.) desteği alınabilir.

37. Kütüphane Haftası'nda "Bebeklere Kütüphane Hizmetleri/Bebek Kütüphaneleri" konulu bir oturum düzenlenebilir.

38. Ülke düzleminde bebeklere kütüphane hizmetlerini içeren girişim için, başka sloganlar geliştirilse bile sürekli bir sloganın kullanılması düşünülebilir. "Bebekler kütüphanede emekler" sloganı, bunun için çok uygun görülmektedir. Ülkemizde anne-baba eğitimini de kapsayan alan 0-3 yaş grubuna yönelik eğitim veren bir uygulama bulunmadığı için, bebek kütüphanelerinde sunulan ve sunulması planlanan sosyal hizmetler, ülkemiz için çok büyük önem taşımaktadır. Bu önem, bebeklerin yaşamlarının ve yaşamdaki başarılarının yanı sıra ebeveynlerin rollerinin sağlıklı işleyişi açısından da son derece anlamlıdır.

Multi-disipliner çalışma modeline dayalı biçimde yapılandırılan bebek kütüphaneleri ve/veya halk kütüphanelerinde bebeklere yönelik verilecek kütüphane hizmetleri, bebeklerde oluşabilen gelişimsel, bilişsel gerilik gibi normal ilerlemeyen durumların erken tespiti için önemli bir değer ve fırsat olarak değerlendirilmeli ve kurumlar arası iş birliği çalışmaları bu kapsamda ele alınmalıdır.

Kütüphane hizmetleri alanında uluslararası iş birliği çalışmaları hazırlanırken, bebek kütüphaneleri için uzman personel değişimi, kitap ve kitap dışı materyal desteği ve/veya mübadelesi talebi kapsama alınabilir. Farklı kültürlerin tanıtılması ve etkileşimi açısından da söz konusu uluslararası iş birliği, hem konu ile ilgili alanda hem de genel olarak mesleki bağlamda yeni fırsatları ortaya çıkarabilir.

Kurumlar arası iş birliğine dayalı bebeklere kütüphane hizmetlerinin sürdürülebilirliği için Kültür ve Turizm Bakanlığı bünyesinde bebeklere ve ailelere kütüphane hizmetleri konusunda karar verme ve planlama için farklı alanlardaki uzman temsilcilerden oluşan bir üst kurul kurulabilir.

İş birliğinin ürünü olarak;

- Özellikle yazarlar, çocuk gelişimi uzmanları, grafikerler ve yayınevlerinin ortak çalışması ile bebek kitabı üretiminin yapılması,
- Bebek kütüphanelerinin kuruluş ve işleyişini (iş süreçlerini) açıklayan bir rehberin, konu ile ilgili standartların, hizmet ilkelerini içeren kılavuzun hazırlanması,
- Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı tarafından yürütülen 0-3 yaş dönemini de içeren 0-6 yaş dönemine yönelik uygun kitap öneri listesinin genişletilmesi,
- Ulusal düzlemde bakanlıkların toplumla iş birliği ve gönüllük esasında başlattığı, yürüttüğü ve sonuçlandırdığı çalışmaları içeren bir dokümanın hazırlanması önerisi getirilmiştir.

Öğrenmenin %70'nin yaşandığı 0-3 yaş bebeklik döneminde beyin gelişim sürecinde çok büyük etken olan nöronların etkileşiminde, kurumlar arası iş birliği ve iş birliği ürünlerinin paylaşıldığı sosyal alanlar olarak bebek kütüphanelerine yapılacak yatırım, bebeklerimize ve geleceğimize yapılan yatırım anlamına gelmektedir. Bu bağlamda, ülkemizin 2023 eğitim ve kalkınma hedefi için şimdiden başlatılacak her bir girişim, program, etkinlik ve ürün, kuşkusuz çok büyük değerler yaratacaktır.

Saygılarımızla...

ÇALIŞMA GRUBU 4

BEBEK KÜTÜPHANELERİ İÇİN NİTELİKLİ MATERYAL SEÇİMİ

Mehmet DEMİR, KYGM-Şube Müdürü (Moderatör)
Dr. Öğr. Gör. Gökçe KARAMAN BENLİ, Ankara Üniversitesi
Arş. Gör. Zarife YILDIRIM, Çankırı Karatekin Üniversitesi
Gülderen ÇOPUR, Elma Yayınevi
Nihan TEMİZ, Hacettepe Üniversitesi
Esra KÖMÜR, Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı
Elif Şahin HAMİDİ, Editör
Arş. Gör. Nilay CEVHER, Hacettepe Üniversitesi
Uzm. Ayşe TURLA, Yazar
İlhan SERT, Çekirdek Zekâ Oyunları
Dilek KOÇ, Tokat İl Halk Kütüphanesi
Enis Sertan ŞENSES- Sincan Belediye Başkanlığı
Sultan ÖNDER (Raportör)
İrem Betül AYCAN (Raportör)

Madde I.	Materyal seçme ölçütleri
Madde II.	Kullanılan materyalin bebeğin tüm gelişim alanlarına katkısı
Madde III.	Bebek – kitap ilişkisi
Madde IV.	Bebek materyallerinde hijyen
Madde V.	Bebek kitap koleksiyonu oluşturma
Madde VI.	Bebek ve sesli okuma

I. MATERYAL SEÇME ÖLÇÜTLERİ

Bebek Kitaplarında Bulunması Gereken Özellikler

Çocuklar için yazılmış edebi eserler; çocukların öğrenme, düşünme ve bilgilenmeleri için önemli kaynaklardır. Bir çocuk kitabı, çocuğun ilgi, öğrenme, düşünme ve ruhsal ihtiyaçlarını karşılamasının yanı sıra, kendisine okunmasından da zevk aldığı edebi bir eser olmalıdır. Bu gerekliliği karşılayan kaynaklar, çocuk-kitap birliğinin sağlam temelli ve uzun erimli olmasını kolaylaştıracaktır.

Çocuklar için kitap seçiminde dikkat edilmesi gereken bir diğer nokta ise kitapların dış ve iç yapı özellikleridir. Kitabın niteliği ve okuru açısından uygunluğu bu iki unsurun yeterliliklerinin bütününden yola çıkılarak değerlendirilir/değerlendirilmelidir.

1. Dış Yapı Özellikleri

o Resimleme: Çocuğun öykünebileceği ya-
lınlıkta, renk ve çizgi ile nitelikli edebiyat
oluşturulmalı, çocuğun duyu algılarını ge-
liştirecek şekilde aktarılmalı.

o Kitapta kullanılan malzemede:

*Bebek kitabı olduğu için kâğıt dı-
şında çok daha farklı materyalden hazırlanmış
olmasına dikkat edilmeli.

*Temizlenebilir olmalı.

o Güvenli olmalı: Kullanılan malzemeler
zararlı maddeler içermemeli.

o Kitap boyutu yaş düzeyine uygun olmalı.

o Kitabın kâğıdı uygun olmalı.

o Kitap ağırlığı uygun olmalı.

o Kitapta kapak ve ciltleme dayanıklı olma-
lı.

o Kitabın harf ve puntosu yaş düzeyine uy-

gun olmalı.

o Resimler, renk ve çizginin anlatım gücüyle
metne görsel bir anlam katmalı.

o Kitabın sayfa düzeni (mizampaj) yaş dü-
zeyine göre olmalı.

2. İç Yapı Özellikleri

Kitabın diğer yapı taşı olan iç yapı özellikleri söz konusu olduğunda, bütüncül örtüşmelerin yanı sıra aralarında küçük farklılıklarının olduğu üç alt unsur söz konusudur. Tema ve konu, kahramanlar, dil ve anlatımdan oluşan bu unsurlar kitabın iç yapısının yeterliliğini belirler. Söz konusu unsurların yeterliliklerine ilişkin gereklikler aşağıda ayrıntılandırılmıştır;

• Tema ve konu;

o Tema çocuk gerçekliğine uygun olmalı,
o Plan ve kurgusu çocuğun yaşına ve anlama evrenine uygun olmalı,

o İletisi/iletleri çocuğa uygun olmalı,

o Edebiyat ve sanat değeri taşıyor olmalı,

o Yaş düzeyine uygun olmalı,

o Okuma kültürünün gelişmesine katkı sağlayıcı olmalı,

o Okuma isteği uyandıracak nitelikte olmalı.

• Kahramanlar;

o Olaylar bir veya birkaç kahramanın etrafında gelişmeli çocuğun olay bütünlüğünü görmesini kolaylaştırmalı,

o Kahramanlar inandırıcı olmalı ve gerçek yaşamdan seçilmeli,

o Kahramanlar, çocukların gelişim düzeyine uygun canlandırılmalı.

• Dil ve anlatım;

- o Kitaplar, çocuğun dil ve anlam evrenine uygun olmalı,
- o Kitapların dili basit, sade ve dil bilgisi kurallarına uygun olmalı,
- o Sözcükler doğru anlamlarıyla kullanılmalı, çocuğun yaş ve kavram düzeyine uygun olmalı,
- o Çocuğun sözcük hazinesini geliştirecek nitelikte olmalı,
- o Olaylar, durumlar, düşünce ve duygular arasında okuma ve anlamayı kolaylaştırıcı bir denge ve bütünlük bulunmalı.

Kitap Seçiminde Dikkat Edilmesi Gereken Noktalar

Bebeklere yönelik kitap seçiminde resimli kitaplar fiziksel, resimleme ve içerik özellikleri açısından çocuğun gelişimsel ihtiyaçlarına uygun olarak hazırlanmalıdır. Kitap seçimi, bebeklere yönelik kütüphane hizmetlerinin yeterliliği ve sürekliliği açısından son derece önemli ve bebek-kitap/kütüphane etkileşim sürecinin çıktılarının zenginliği açısından hassas bir aşamadır. Bu süreç, tamamı birbiri ile ilişkili ve disiplinler üstü bir yaklaşımla bakış açısını gerektiren bütünleşik unsurlardan oluşmaktadır. Bu unsurlar şu şekilde belirlenmiştir;

1. Kitap seçiminde yaş ölçütlerine dikkat edilmelidir.

* Seçilecek kitaplar 0-3 yaş bebek kütüphanesinden yararlanacak olan bebeklerin yaş gruplarına uygun olmalıdır.

* Kitaplar 0-1 yaş, 2-4 yaş, 4-6 yaş gibi ikişer yıllık yaş aralıklarıyla seçilmelidir.

* Ailelere, kütüphaneci ve kullana-

cak diğer yetişkinlere yol göstermesi açısından, kitabın üzerinde yaş grubunun belirtilmiş olmasına dikkat edilmelidir.

2. Kitap seçiminde bebeklerin gelişimsel özellikleri dikkate alınmalıdır.

3. Kitaplar edebiyat ve sanat değeri taşımalıdır.

4. Bebeklerin ilgi ve ihtiyaçları göz önünde bulundurulmalıdır (Yaşanılan şehir, ilçe, köy ve bölgelerin kültürel özellikleri de dikkate alınmalıdır).

5. Merak uyandırıcı, onu bir sonraki etkinliğe hazırlayıcı, tüm gelişim alanlarını destekleyici olmalıdır.

6. Seçilen kitaplar tarafsız, fırsat eşitliği veren, farklılıklara saygı gösteren, cinsiyet ayrımcılığına yer vermeyen, şiddet içermeyen nitelikte olmalıdır.

7. Özel gereksinimleri olan bebeklerin tüm gelişim alanlarını destekleyen kitap ve materyaller olmalıdır.

8. Ana dilinin en iyi örneğini yansıtırken, çift dilli çocuklar için kitap örneklerine de yer verilmelidir.

9. Ergonomik olmalıdır.

10. Ekonomik olmalıdır.

Bebek Kütüphanelerinde Bulunması Gereken Materyal

Bebek kütüphanelerinde ya da halk kütüphanelerinin bebek bölümlerinde kapsayıcı, mevcut ve potansiyel kullanıcıların tamamının beklentilerini karşılayabilecek kütüphane hizmeti verilebilmesi için koleksiyonun içeriğinde;

- Nitelikli bebek kitapları,
- Duyu eğitim materyalleri,
- Orff eğitim materyalleri,

- Farklı gelişim alanlarını destekleyici oyun materyalleri,
- Ninniler, şarkılar, tekerlemeler kitabı ve CD'si,
- Doğa sesleri,
- Enstrümantal müzik veya klasik müzik,
- Kitap anlatımını destekleyecek eğitim materyalleri (kuklalar, maskeler, kostümler),
- Sözel dil ve erken okuryazarlık becerilerini destekleyici materyalleri (yazı ve ses bilgisel farkındalığını destekleyici materyaller ve sözcük kartları, eşleştirme kartları),
- Engel türüne göre materyaller,
- Sesli kitaplar,
- Herkesin erişemeyeceği oyuncaklar olmasıdır.

2. KULLANILAN MATERYALİN DİL EĞİTİMİNE (BEBEĞİN TÜM GELİŞİM ALANLARINA) KATKISI

Çocuğun konuşma diliyle olan ilk deneyimleri ve okumayı öğrenme arasındaki ilişkiyi anlamak için, dili dört ayaklı bir tabureye benzetmek mümkündür. Bu dört ayak: konuşma, dinleme, okuma ve yazmadır. Dört ayağın hepsi önemlidir; her ayak bir diğerini destekler ve dengeler. Yapılan bazı çalışmalar, çocukların üç yaşından önce edindikleri dil becerilerinin ilerleyen zamanda dil becerilerinin gelişimini yordadığını öngörmüştür. Ayrıca, çocukların erken yaşta dil becerilerini kazanmalarının, ilerleyen zamanda akademik başarılarını da olumlu yönde etkilediği görülmüştür. Bu kapsamda dil gelişimini destekleyici materyallerde bulunması gereken bazı özellikler;

- Yaşayan dil kullanılmalı, kitaptaki renk seçimine, resimleyene dikkat edilmeli,

- Kelime çeşitliği verilmeli,
- Bebek kitaplarında duygular olmalı,
- Sözcük dağarcığına katkı sağlamalı,
- Kullanılan ses benzerliğine dikkat edilmeli,
- Kafiye benzerliğine dikkat edilmeli,
- İmlaya dikkat edilmeli,
- Sese göre kitaplar bulundurulmalı,
- Ninnilerden yararlanılmalı,
- Yaşayan dil kullanılmalıdır.

3. BEBEK KİTAP İLİŞKİSİ

Bebek doğduğu andan itibaren kitaba karşı ilgi duyar. Bebekler için hazırlanmış birçok temel kavramları içeren kitaplar, dil gelişimi ve konuşma başlangıcı için oldukça önemlidir. Yapılan bir gözlem çalışmasında resimli kitaplarla okuma deneyimi edinen 0-3 yaş arasındaki çocukların dil gelişimlerinin hızlandığı sonucuna ulaşılmıştır. Kitap okuma sırasında bebeğe soru sormak, açıklama yapmak, işaret etmek, veya dikkat çekmek için tonlama ve vurgulardan faydalanmak bebeklerin dil gelişimini ve diğer becerilerini olumlu yönde etkilemektedir. Bebekle kitap seçerken ve okurken dikkat edilmesi gereken noktalar;

- Aile kitapla ilgili bilgi edinmeli,
- Kitap önce tanıtılmalı,
- Kimin yazdığından bahsedilmeli,
- Bebeğin kitabı incelemesine fırsat verilmeli,
- Bebek kitap ilişkisini desteklemek için;

*Duvarlara yazarların resimleri asılabilir.

*Yeni doğanlara kitap çantası hediye edilebilir.

*Kitap okurken arka planda hafif bir müzik sesi olabilir.

(İFLA,2007).
Bu kapsamda;

4. BEBEK MATERYALİNDE HİJYEN

Bebeklerin bulunduğu ortamlarda hijyen konusuna daha çok önem verilmesi gerekmektedir. Çünkü, bebeklik dönemi bağışıklık sisteminin güçlendiği bir dönemdir. Bu nedenle, materyal seçimi ve kullanımı konusunda dikkat edilmesi gereken noktalar;

- Bebeklerin olduğu ortamlar sık sık temizlenmeli,
- Materyalde kullanılan malzemeye göre temizlik yapılmalı,
- Kitap temizleme makinelerinden faydalanılmalı,
- Yapımında kumaş kullanılan oyuncak ya da kitaplar belirli aralıklarla yıkanmalı,
- Kullanılan temizlik malzemelerinin alerji, bakteri ve diğer sağlık sorunlarına sebep olmayacak kimyasallardan seçilmesine özen gösterilmeli.

5. BEBEK KİTAP KOLEKSİYONU OLUŞTURMA

Kütüphaneciler; koleksiyon ve hizmetleri oluştururken, nitelikli, yaş ve gelişime uygun, bebekler ve küçük çocuklar için güvenli, bebeklerin ve çocukların dikkatlerini çekici, bakıcıların ve ebeveynlerin tarafından beğenilmiş, objektif, cinsellik içermeyen, doyurucu, okumaya teşvik eden materyalleri seçmelidirler. Resimli kitaplar, özellikle küçük yaş grubu çocukların tüm gelişim alanlarını destekleyici ve ebeveyn çocuk arasında eğlenceli, etkili ve deneysel özellikleriyle, büyük önem taşımaktadır

- Yayınevleriyle ortak çalışma yapılmalı,
- Bebek kitabı bulunmalı,
- Bebek kitapları konusunda ulusal ve evrensel eğilimler ile yenilikler yakından takip edilmeli,
- Uygun koşullar sağlanması durumunda nitelikli bebek kitabı yapılmalı,
- Üniversitelerin çocuk gelişimi bölümlerinden destek alınmalı.

6. BEBEK VE SESLİ OKUMA

Annelere doğumla birlikte çocuk yetiştirme ile ilgili kitap setleri verilmeli, çocuğun gelişimine göre nitelikli çocuk kitapları hediye edilmeli. Okul öncesi çocukların bakımı ve eğitimi konusunda çocuk kütüphanelerinde gerçekleştirilecek faaliyetlere ailelerin katılımı sağlanmalı. Kitap okuma ve kütüphane kullanma alışkanlığı ve kültürünün ailede başladığı gerçeğinden hareketle kütüphaneler buna yönelik eğitim ve bilinçlendirme faaliyetleri düzenlenmelidir. Sesli kitap okuma etkinliğinin hedefe ulaşması için diğer bütünleyici unsurlar aşağıda verilmiştir.

- Anneler etkileşimli kitap okumayı öğrenmeli,
- Aileye kitap okumayla ilgili eğitim verilmeli,
- Önce ebeveyn kitabı okuyup incelemeli,
- Olayın akışına göre ses tonunu ayarlamalı,
- Okumanın içselleştirilmesinin sağlanmasında 5N 1K kuralından yararlanılmalı.

UYGULAMA ÖNERİLERİ

0-3 yaş bebek kütüphanelerinde çalışan öncelikle kütüphanecilerin daha sonra ebeveyn veya bakım veren kişilerin ve gönüllülerin hizmet içi eğitimler aracılığıyla sürdürülebilir bir şekilde desteklenmeleri sağlanmalıdır.

o Hali hazırda açılmış bulunan Tokat 0-3 yaş Bebek Kütüphanesi, Karabük İl Halk Kütüphanesi bünyesinde yer alan Bebek Kütüphanesi ve Tekirdağ Şarköy İlçe Halk Kütüphanesi “Pilot Kütüphaneler” olarak planlanmalıdır. Öncelikle bu kütüphanelerde eğitimlerin planlanıp düzenlenmesi ve burada yapılacak çalışmaların bilimsel anlamda desteklenmesi, kayıt altına alınması ve değerlendirme çalışmalarıyla elde edilen geri bildirimlerin paylaşılması sağlanmalıdır. Yaygınlaştırma süreci bu çalışmalardan sonra yapılmalıdır.

o Bebek kütüphanelerinin il ve ilçelerde yaygın olarak kullanılabilmesi için ailelere, okullara, sağlık kurumlarına, tüm kamu kurum ve kuruluşlarına duyurularının farklı teknikler kullanılarak yapılması sağlanmalıdır.

o Dikkat çekici, aidiyet sağlama hedefli bebek-

lere özel kütüphane kartı, bileklik vb. hazırlanmalıdır.

o Bebek kütüphanelerinin yaşayan eğitim merkezleri haline gelebilmesi için il ve ilçelerde teknolojik alt yapı ve paylaşım platformları oluşturulmalıdır.

o Bebek kütüphanesinin iç ve dış mekânlarının en verimli şekilde kullanılmasına yönelik planlamalar yapılmalıdır.

o 0-3 yaş çocuk gurubu kütüphanecilere mutlaka hizmet içi eğitim verilmelidir.

o Verilen eğitim sürdürülebilir olmalıdır.

o Kütüphanelerde bebek emzirme ve bakım odaları bulunmalıdır.

o Kütüphane, mekânsal olarak engelli çocukların ihtiyaçları da gözetilerek tasarlanmalıdır.

o Ana dili Türkçe olmayan çocuklarla ve çocukların ebeveynleri/bakıcılarıyla dil gelişimini destekleyici etkinlikler yapılmalıdır.

Çalışma grubunda gündeme gelen, tartışılan ve metne taşınan unsurların tamamının, bebek kütüphaneleri için nitelikli materyal seçimi noktasında tüm paydaşlar için son derece önemli bir rehberlik görevi üstlenmesini umut ediyoruz.

ÇALIŞMA GRUBU 5

BEBEK KÜTÜPHANELERİNDE AİLE DESTEK PROGRAMLARI VE ETKİNLİKLER

Prof. Dr. Müdriye Yıldız BIÇAKÇI - Ankara Üniversitesi (Moderatör)

Prof. Dr. Hale DERE ÇİFTÇİ - İstinye Üniversitesi

Prof. Dr. R. Tuba KARATEPE - Marmara Üniversitesi

Doç. Dr. Fatma Elif KILINÇ - Yıldırım Beyazıt Üniversitesi

Yrd. Doç. Dr. Fatma Betül KURNAZ - Karabük Üniversitesi

Dr. Mehlika K. ASLIYÜREK - Marmara Üniversitesi

Taner Beyoğlu - Kütüphane ve Yayınlar Genel Müdürlüğü

Uzm. Özge SELÇUK BOZKURT

Dilan KARATAŞ-Şarköy İlçe Halk Kütüphanesi

Selahattin Duran- Tokat İl Halk Kütüphanesi

Uzm. Nida KILINÇ (Raportör)

Madde I.	Ebeveyn - bebek ilişkisi
Madde II.	Engelli bebeklerin aileleri için özel uygulamalar
Madde III.	Bebek kütüphanelerinin ebeveyni bilinçlendirme politikası.
Madde IV.	Ebeveynler için eğitim-psikolojik/sosyal destek sistemleri
Madde V.	Ebeveynlere erken okur-yazarlık becerilerini geliştirmede destekleme.
Madde VI.	Ebeveynler için kitap, dergi, dijital ortamlar vb. oluşturma.
Madde VII.	Bebek kütüphanesinin kullanım koşulları (Kurallar Vb.)
Madde VIII.	Şehrin çok kültürlü bölgesinde yaşayan ebeveynleri destekleme
Madde IX.	Bebek ve rol model olarak büyük kardeş faktörü

Kütüphanecilik açısından bakıldığında; bebek kütüphaneleri, toplumun her kesiminden kişilere hitap eden bir kurumdur ve dünyada halk kütüphanelerinin bünyelerinde bebek kütüphaneleri bulunmaktadır. Bu nedenle; bebek kütüphaneleri oluşturulurken, çocuklarla birlikte ebeveynler/çocuğa birincil bakım veren bireyler düşünülmalıdır.

1. EBEVEYN-BEBEK İLİŞKİSİ

- Çocuğun kütüphanede nitelikli zaman geçirmesi, ailenin çocuğunu tanımasına olanak vermektedir. Bu durum ebeveyn çocuk ilişkisine olumlu biçimde yansımaktadır.
- Bebeğin 0-3 yaş süreci, ebeveynler için de yorucu ve yıpratıcı bir süreçtir. Kütüphaneler bu süreçteki anneler için farklı bir ortam olacaktır. Bu farklı ortamda bulunmak anneyi psikolojik olarak rahatlatacaktır. Annenin rahatlaması annenin bebekle daha olumlu bir iletişim kurmasını ve güvenli bağlanmayı sağlayacaktır. Aynı zamanda güvenli bağlanma kurarken güvenli ayrılma da kütüphanelerle sağlanabilir.
- Kütüphanelerde çocukların geçirecekleri sürenin, bir program şeklinde sunulması önemlidir. Annenin bebeğiyle birlikte etkinlik yapabileceği zaman aralığı ile aile ya da bakım veren kişinin bireysel olarak kütüphanede kalabileceği zaman aralığı belirlenmelidir. Uzman rehberliğinde gerçekleştirilen programların ve serbest kütüphane kullanımının düzenli ve planlı olması annenin bebek ile ilişkisini olumlu etkileyecektir.
- Çocukların, kütüphaneleri okul olarak görmedikleri o yüzden daha rahat davrandıkları ve bu durumun anne çocuk ilişkisine olumlu yansıyacağı belirtilmiştir.

- Çocukların, farklı ortamlarda farklı arkadaşlıklar edinmelerinin, onların -özellikle sosyal duygusal- gelişimlerine katkı sağlayarak çocukları güçlendireceği ve anne-bebek ilişkisine olumlu yansımaya sebep olduğu belirtilmiştir.
- Aileler için bebek kütüphanesinde kendilerini değerli hissedecekleri bir ortamın oluşturulması, aile içi iletişimi güçlendirecektir. Bu olumlu iletişim bebeğe ve tüm aile bireylerine de olumlu yansımaya sebep olacaktır.
- İletişim kanallarının çoklu kanallara dönüştürülmesi gerekmektedir. Aileler birbirlerini etkileyebilmektedir, bu noktada özellikle çocuk ve ebeveynlerin birlikte yer aldığı etkinliklerin düzenlenmesinin önemi göz önünde bulundurulmalıdır.
- Bebek kütüphaneleri kullanılarak iletişim kanalları güçlendirilebilir. Aile-Aile etkileşimi oluşturulabilir. (Bebek kütüphaneleri elçileri projesi: Her kütüphanede kütüphaneyi doğru ifade edebilecek, deneyimlerini diğer ailelere anlatarak kütüphaneye gelmelerini sağlayabilecek konum ve nitelikte olan aileler elçi olarak belirlenebileceği ve böylelikle kütüphaneye ilgili kütüphane dışında da olumlu algı oluşturmak için çalışan insanlar oluşturmak.)
- Aileleri kütüphaneye teşvik etmek ve ailelerin ebeveynlik becerilerinin güçlenmesi için kitap değerlendirmesine yönelik paylaşım toplantıları yapılabilir. Aynı kitap birkaç farklı aileye verilerek bir program dâhilinde bu kitap bir uzman eşliğinde değerlendirilebilir. Böylelikle doğru bilinen yanlışlar düzeltilebilir. Bu yolla aileler okudukları kitapla ilgili kendi çocuklarının tepki ve ilgileri konusunda paylaşımında bulunabilirler.
- Duyusal yaklaşımın; kütüphane donanımında kullanılması bebek ebeveyn ilişkisine olumlu yansıyacaktır. Çocuk henüz oturamazken

denge sorunu varken çocukların kitap okumasını bekleyemeyiz. Bebeklikten itibaren duyulara hitap eden alanlar oluşturulmalı ve çocuklar sonrasında kitaplara yönlendirilmelidir. Bebek doğduğundan itibaren dokunmak onlar için önemlidir.

- Fiziksel açıdan bu ilişkiyi olumlu etkileyebilecek olan alt değiştirme ve emzirme odası olması ve giriş katta bulunması gerekmektedir.
- Kütüphaneye gelen ziyaretçilerin bebekleriyle geldiklerinde sorun yaşamamaları için bebek arabalarını koyabilecekleri bir park yeri bulundurulması ve şartlar uygunsuzsa bu alanın giriş katta bulundurulması gerekmektedir.
- Yerel ve kültürel değerlerin kütüphanelerde etkinliklerle yapılması çok etkili olabilir. Kütüphanelerde, her yörenin kendine öz değerlerine yönelik etkinlikler düzenlenmesi önemlidir. Örneğin, o yörenin kıyafetleriyle drama planlanabilir. Yöreyle ait kitaplar bulundurulabilir.

2. ÖZEL GEREKSİNİMLİ BEBEKLERİN AİLELERİ İÇİN ÖZEL UYGULAMALAR

- Farklı gelişim gösteren çocuklara yönelik hizmetler sunulabilir ve elektronik sistemde farklı platformlar oluşturulabilir.
- Kütüphanelerden ailelerin desteklenmesi noktasında faydalanılabilir. Özel gereksinimli bireylerin de planlanan eğitime bütüncü bir tavırla dâhil edilmesi gerekmektedir.
- Özel gereksinimli çocuklara sahip olan ailelerin kütüphanelere gelmelerine yönelik işlemler yapılmalıdır. Özel gereksinimli çocuklar için duyu temelli öğrenim ortamının oluşturulması buna örnek olarak verilebilir. Işıklılandırma ve fiziksel ortamın oluşturulmasıyla 7 duyuya hitap eden alanlar oluşturularak, çocuklarının algılarının daha açık hale getirilebilir. Ayrıca mülteci veya göçmen çocuklar için dil anla-

mında yardımcı olabilecek personel bulundurulabilir.

- Ailelerin materyallerin nasıl kullanılacağı konusunda bilgilendirilmesi gerekmektedir.
- Çocuk yayınlarında ve duyuru görsellerinde, özel gereksinimli çocuklar da resimlendirilmelidir. Çocuklar için görsel materyaller önemlidir. Bu nedenle çocuklardaki fizyolojik değişiklikler resimlerde de belirtilmelidir.
- Rehabilitasyon merkezleri, Belediyeler ve Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı'nın özel gereksinimli çocuklar için çalışmaları bulunmaktadır. Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı devlet okullarıyla ve özel kurumlarla iş birliği yapılmalı ve çocuklara bu kanallardan ulaştırılmalıdır. Bununla birlikte kütüphanelerde özel bir toplantı yapılarak özel gereksinimli çocuklara sahip ailelerin paylaşımında bulunmalarına fırsat verilmelidir.
- Türkiye' de dezavantajlı çocuk sayısı ile ilgili verilere ihtiyaç duyulmaktadır. Bu konuda araştırmalar yapılmalıdır. Dezavantajlı çocukların takiplerinin Sağlık Bakanlığı aracılığıyla aile hekimlikleri tarafından yapılması, bu verilerin toplanmasında yardımcı olacaktır. Böylece, dezavantajlı ailelerin bir erken müdahale programı olarak "bebek kütüphaneler" ine yönlendirmeleri yapılabilir.

3. BEBEK KÜTÜPHANELERİNİN EBEVEYNİ BİLİNDİRME POLİTİKASI

- Çocuk ve bebek kütüphaneciliği yeni yaygınlaşan bir alandır. Yapılan araştırmalar ailelerin kütüphaneye gelememe sebebi olarak en fazla vakit sorununu söylemişlerdir. Bu noktada kütüphanelerde ailelerin vakit ayırmalarını sağlayıcı alternatif çalışmalar yapılmalıdır.
- Ebeveynlerin ulaşımı için gezici kütüphaneler önemsenmelidir ve kütüphanelerde de geçici

bölümler oluşturulmalıdır. (Örneğin; Lezzet Kütüphanesi gibi.)

- Kütüphanelerle Milli Eğitim Müdürlüklerinin iletişiminin kuvvetli olması kütüphane ziyaretlerinin etkili olmasını sağlayacaktır. Kütüphanelerde düzenlenecek olan eğitim ve etkinlikler için bir ulaşım aracı sağlanırsa, aileler kütüphanelere daha kolay ulaşabileceklerdir.

- Kütüphaneler kültür merkezleriyle aynı bina içerisinde yer almamalıdır. Kültür merkezi tabelaları yerine kütüphane tabelalarının olması sağlanabilir.

- Bebek kütüphanelerinde yapılan etkinliklerin ailelere iletilmesinde duyuru sistemleri oldukça önemlidir. Bazı uygulamalarda özellikle İstanbul'da İstinye Üniversite Çocuk Gelişimi Bölümü'nün örnekleri bunu göstermiştir. Ayrıca, Karabük ve Şarköy'de bebek kütüphanesinin duyurulması ile annelerin kütüphaneleri ziyaret etmeyi tercih ettikleri görülmüştür.

- Kültür ve Turizm Bakanlığı, Bölge Kalkınma İdareleri ve Kalkınma Ajansları Bebek Kütüphanesi isimli olmamakla birlikte bu yaş grubu çocuklara birçok hizmet sunmaktadır. Bakanlığın bu hizmetlerinin topluma duyurulması noktasında, farkındalık çalışmalarının bir sisteme oturtulması önemli bir süreç olarak görülmektedir. Kütüphanede çalışan personelin Bilgi ve Belge Yönetimi bölümü lisans mezunlarından olması gerekmektedir. Ancak, bebekle/çocukla ilgili bölümlerde farklı meslek gruplarının da bulunması bebek/çocuk ve ebeveyn açısından oldukça önemlidir. Örneğin, çocuk gelişimi, okul öncesi öğretmenliği vb. profesyonellerin bulundurulması önemlidir.

- 0-3 yaş grubuna ulaşabilmek için Sağlık Bakanlığı ile iletişim kurularak bir protokol imzalanabilir. İş birliği ekosisteminin desteklenmesi, yapılacak çalışmaları olumlu yönde etkileyecektir.

- Kurumlar arası ortak çalışma ve paydaşlık kültürünün oturtulması yararlı olacaktır. Yapılan bir çalışmada, 0-6 yaş grubuna yönelik ailelere nitelikli içerikler oluşturmak için 1000 kitap taranmıştır ve bunlardan 367 kitabın daha nitelikli içerikte olduğu saptanmıştır. Yapılan bu araştırmanın sonuçları aileler için katkı sağlamıştır. Aynı zamanda kütüphane koleksiyonları oluşturulması için de zengin ve nitelikli bir kaynak olacaktır. Benzer bir çalışmanın çocuk filmleri üzerinde de yapılması yararlı olacaktır.

- Yeni doğan bebeklerin kütüphaneye üye yapılması ve onlara da üyelik kartları verilmesi ailelerin farkındalıkları açısından önemli bir adım olacaktır.

- Yapılan uygulama çalışmalarının araştırmaya dönüştürülmesi faydalı olacaktır.

4. EBEVEYNLER İÇİN EĞİTİM-PSİKOLOJİK/SOSYAL DESTEK SİSTEMLERİ

- Ebeveynlere, kütüphanelerden etkili bir şekilde yararlanabilmelerine yönelik eğitim verilmesi yararlı olacaktır. Türkiye'de bu uygulamaları aktif olarak yapan kütüphaneler bulunmaktadır; fakat sayıları henüz yeterli değildir.

- Bağlanma, uyku düzeni, beslenme, çocukla iletişim, kardeş kıskançlığı, teknoloji bağımlılığı gibi konularda, ebeveynlerin ihtiyaçları standardize edilmiş bir form aracılığıyla belirlenmeli ve belirlenen konularda uzmanlar tarafından ailelere grup eğitimleri ve bireysel eğitimler sağlanmalıdır. Bilgilendirme yapılması, çocuğun gelişim takibi kadar önemlidir, buna istinaden kütüphanelerde haftalık eğitim programları düzenlenmesi önemli rol oynamaktadır.

- Kütüphanelerde, bebek kitaplarının yanı sıra ebeveynler için kitap, dergi ve materyaller de bulundurulması gerekmektedir. Bu materyal-

ler, kolay ulaşılabilir alanlarda olmalıdır. Belirli aralıklarla güncellenmelidir.

- Kütüphanelerde, ebeveynlere yönelik örgü atyesi, mesleki ve psikolojik gelişimlerine katkı sağlayıcı kurs vb. etkinlikler yapılmasının faydalı olacaktır.
- Aile eğitim çalışmaları hamilelik döneminde başlamalıdır.
- Yapılacak çalışmalarda, tek ebeveynli çocuklarla ilgili nasıl bir yol izlenmesi gerektiğinin detaylı olarak ele alınması gerekmekte ve baba figürü de yapılacak çalışmalara dâhil edilmelidir.
- Kütüphaneye gelen aileler için akademik olmak ve sürekli aileleri eğitilmeye tabi tutmak kütüphanelerle ilgili yanlış bir algı oluşturabilir. Bu nedenle, yapılacak etkinliklerin dengeli ve ailelerin rahat edebilecekleri ortamlarda sunulması da göz önünde bulundurulmalıdır.
- Öncelikli olarak, kütüphanelerde fiziksel koşulların iyi olmasına önem verilmelidir ve ekip olarak da her konuda en iyisi yapmaya çalışmalıdır. Bu tür çalışmalarda ekip çalışmasının ve iş birliğinin önemi unutulmamalıdır.

5. EBEVEYNLERİ ERKEN OKURYAZARLIK BECERİLERİNİ GELİŞTİRMEDE DESTEKLEME

- Erken okur-yazarlık konusunun içinde, bebeklerin eğitimi ve onlarla yapılan etkinlikler de ele alınabilir.
- Avrupa lkelerinde, kütüphanelerde okuldan önce 1000 kitap projesi yapılmıştır. Bu ve benzeri alışmalar Türkiye’de de yapılabilir. Kütüphanelere bir bağış kampanyası yapılabilir ve her ay çocuklara -içinde nasıl okunması gerektiğine dair bilgiler içeren ve etkinlik örnekleri sunan-kitaplar hediye edilebilir.
- Aile eğitim çalışmalarında, etkileşimli kitap okuma eğitimlerinin mutlaka verilmesi gerek-

mektedir. Özel gereksinimli çocuklara yönelik kitapların artırılması ve bu konuda bir politika oluşturulması önem arz etmektedir.

- Ailelere kitap seçimi konusunda da bilgiler verilmesi önemlidir. Kütüphanelerde her ayın kitabı ya da her haftanın kitabı gibi kitapların belirtilebileceği ve bunun sosyal medya ve broşürlerle duyurulması, böylelikle ailelerin bu konuda teşvik edilmesi sağlanabilir.
- Kütüphanelerde, öykü okuma etkinlikleri planlanmalı ve bu programlara ailelerin de katılmaları sağlanmalıdır.
- Kütüphaneler, ailelerin kendilerini rahat hissedebilecekleri ortamlar olmalıdır ve bu tüm ailelere anlatılmalı ve hissettirilmelidir.

6. EBEVEYNLER İÇİN KİTAP DERGİ DİJİTAL ORTAMLAR VE BENZERLERİNİ OLUŞTURMA

- T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü'nün hizmetlerinden olan "Kütüphanem Cep'te" vb. uygulamaların bebek ve çocuk kitaplarıyla zen-

ginleştirilmesi gerekmektedir.

- T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü'nün e - kitap sayfasının -aynı şekilde- bebek ve çocuk kitapları eklenerek geliştirilmesi alana katkı sağlayacaktır.
- Kütüphanelerde, aileler için de kitaplar buldurulmalı ve dijital ortamda bunlar sunulmalıdır.
- Hazırlanan erken çocukluk kitaplarında, aileler için etkinlik önerileri sunulmalı ve kitaplar yönlendirici bilgilerle desteklenmelidir.
- Çocukların, ruhsal ve bedensel yaş gruplarına göre, ailelerinin kitap okuma ve kitap eleştirisi yapma konusunda eğitilmeleri yararlı olacaktır.

7. BEBEK KÜTÜPHANESİNİN KULLANIM KOŞULLARI (KURALLAR vb.)

- Bebek ve çocuk kütüphanelerinde, malzeme, mekan temizliği ve hijyen koşulları konusunda önlemler alınmalıdır.

- Kütüphanelerden bahsedilirken, tanımların iyi ve gerçekçi ifadelerle yapılması gerekmektedir. Stratejik planlar kütüphanelerde bulunan bebek ve çocuk bölümleri göz önünde bulundurularak revize edilmelidir.
- Bebek kütüphanesi alanının, kreş ve anaokullarından farklı olmasına özen gösterilmeli, kütüphane kavramı ve kitap-okuma kültürünün atlanmaması gerekmektedir. Bebek ve çocuk kütüphaneleri tanımlanırken bu konu düşünülmelidir.
- Kütüphanelerdeki etkinliklerde; ailelerin mutlaka bebeklerin yanlarında bulunma koşulunun, bunun da diğer kurumlardan ayrıştırıcı bir durum olduğu dikkate alınmalıdır.
- Kütüphanelerde, bebek ve çocuk bölümlerinin kullanılabilirliği için üyelik zorunluluğu şartı olmalıdır.
- Kütüphanelerde, yiyecek-içecek olmamasına özen gösterilmesi hijyen açısından önemlidir.
- Kütüphane etkinliklerinde ailenin belirlenen saat aralığında kütüphanede kalmasına özen gösterilmelidir.
- Kütüphanelerde bulunan materyallerin kullanımını noktasında, ailelerin bilgilendirilmesi yararlı olacaktır.
- İl halk kütüphanelerinin ve çocuk kütüphanelerinin kolay ulaşılabilir olmasına dikkat edilmelidir.

MADDE 8:ŞEHRİN ÇOKKÜLTÜRLÜ BÖLGESİNDE YAŞAYAN EBEVEYNLERİ DESTEKLEME

- Çok kültürlülük kavramı kütüphanelerde farklı dillerde kitaplar bulundurulmasıyla örneklendirilebilmektedir. Kütüphanelerde farklı dillerde ve farklı özelliklerdeki çocuklara hitap eden kitaplar bulundurulması gerekmektedir.
- Kütüphanelerde, göçmen aileler için kurumsal bir uygulama bulunmamakta, göçün yoğun

olduğu bölgelerde uygulamalar yapılmaktadır. Çocuk ve bebeklere yönelik bu uygulamalar artırılmalı ve göçmen ailelere farkındalık oluşturmak için etkinlikler yapılmalıdır.

- Kütüphanelerde, kitapların okunma sayıları ve hangi kütüphaneden ne kadar kitap alındığının görüldüğü bir sistem bulunmaktadır. Bunun amacı, her kültüre hitap edilen kitapların bulunma durumunu görmektir. Fakat kütüphanelerde hangi üyenin hangi kitabı aldığı bilgilerinin gizli tutulması gerekmektedir. Bu, ebeveynlerin ve çocukların mahremiyetleri için önemlidir.
- Farklı kültürdeki aileler ile birlikte, çocuk oyun saatleri belirleyerek ailelerin, çocuklarıyla nasıl oyun oynayacakları noktasında aileler desteklenebilir.

MADDE 9: BEBEK VE ROL MODEL OLARAK BÜYÜK KARDEŞ FAKTÖRÜ

- Küçük yaş grubu çocuklarda, büyük kardeş faktörü daha etkili olmaktadır. Küçük yaş grubu çocuklar da mutlu oldukça kütüphaneye gelme davranışları devamlılık göstermektedir.
- Kütüphanelerde yapılan çalışmalarda, ağabeylerin kardeşlere kitap okuyabildikleri, böylelikle kardeşler arasındaki ilişkilerin de daha güçlü olabileceği gözlenmiştir. Bu uygulamaların yapılabilmesi için, belirli bir alana ihtiyaç duyulmaktadır ve çocukların gelişim ihtiyaçları göz önünde bulundurularak, kütüphanelerde yeni bir yapılanmaya gidilmesi faydalı olacaktır.
- Çocukların ilgisi ve taklit etme arzusu dikkate alınarak, evde kitap okumaya ve bunu sürekli hale getirmeye özen gösterilmelidir. Bu konuda büyük kardeşlerin göstereceği örneklik, bebekler için son derece önemli ve etkili bir unsur olabilir.

TÜRKİYE'NİN İLK BEBEK KÜTÜPHANESİ BEBEKLER ARTIK KÜTÜPHANEDE BÜYÜYOR

Dünyada çeşitli ülkelerdeki halk kütüphaneleri kapsamında bebeklerin kitapla tanışması ve kütüphaneye tanışmaları için çeşitli projeler ve hizmetler gerçekleştirilmiştir. Bu kapsamda, çeşitli ülkelerdeki bebekleri hedef alan kütüphane hizmet modelleri yer almaktadır. Türkiye’de ise ilk defa “Bebek Kütüphanesi” Karabük Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Çocuk Gelişimi Bölümü öğretim üyesi Prof. Dr. Şehnaz Ceylan ve Karabük Zübeyde Hanım İl Halk Kütüphanesi Müdürü Hülya Özgün rehberliğinde gönüllü 16 Lisans ve 6 Yüksek Lisans öğrencisi tarafından 1 Kasım 2018 tarihinde kurulmuştur.

Bebek Kütüphanesinde bebeklerin aktif katılımının ve devamlılığının sağlanabilmesi için bir eğitim modeli geliştirilmiştir. Bu eğitim modelinin ilk aşamasında kütüphaneye gelen bebeklere uzmanlar tarafından gelişimsel değerlendirme yapılmaktadır. Annelere bebekleri ile ilgili gelişimi destekleyici öneriler sunulmaktadır.

Bunun yanı sıra bebek kütüphanesinde Karabük Üniversitesi Çocuk Gelişimi Yüksek Lisans

Programında yer alan “Bebeklik Dönemi Gelişim Araştırmaları” dersi kapsamında anne ve bebeklerle gelişimlerini destekleyici etkinlikler haftalık programlar şeklinde yapılmaktadır. Bu etkinlikler; duyu eğitimi, müzik, oyun, yaratıcı dans ve etkileşimli kitap okumadır. Bu eğitim programları haftalık olarak hazırlanmaktadır. Her hafta bebekler istedikleri eğitim alanından ücretsiz yararlanabilmektedir. İlk yıl içerisinde, ilk üç aylık eğitim programını 12-24 aylık 20 bebek tamamlamıştır. Kütüphanede yapılan bir törenle aileler ve bebekler katılım belgelerini almışlardır. Ayrıca, her bebeğin il halk kütüphanesinde kendine ait kayıtları oluşturulmuş olup, kitap alabilmeleri sağlanmıştır.

Karabük Zübeyde Hanım İl Halk Kütüphanesi bünyesinde daha önce çok az bebek kaydı bulunurken, oluşturulan Bebek Kütüphanesi kapsamında toplam 320 bebek üyeliği oluşturulmuştur. Aynı zamanda bu bebeklerin bakımını üstlenen kişiler (anne, baba, büyükanne, bakıcı vb.) kütüphane hizmetlerinden aktif bir şekilde faydalanmışlardır. Bebek kütüphanesinde yapılan etkinlik ve programlardan haberdar etmek amacıyla; Üniversiteye, Sağlık Ocakları, Aile Sağlığı Merkezlerine, Eğitim Kurumlarına, Hastanelerin Çocuk Servislerine ilan ve broşürler ile tanıtım yaparak üye döngüsü sürekli hale getirilmektedir. Devam eden süreçte, aile ve bebekleri gönüllü lisans ve yüksek lisans öğrencileri tarafından uygulanan eğitimlere devam etmektedir.

Bebek kütüphanesinin amacı, yaşamın ilk yıllarını içeren sıfır-üç yaş arası çocuklara erken desteğin sağlanması, zengin uyarıcı çevre sağlamasıdır. Bu zaman diliminde, gelişimsel olarak toplumda risk altındaki bebeklere ve ailelere müdahale etmek için fırsat yaratmaktır.

Çocuklar birey olurken bebeklik döneminden alışkanlık kazandığı kütüphane kültürü ile bağlarını koruyacak bilgiye ve eğitime olan tutkusunu hayatı boyunca devam edecektir. Aynı zamanda kütüphanedeki sosyal ortamda kazandığı kurallara uyma, iletişim, paylaşma vb. sosyal beceriler sayesinde topluma uyum sürecini daha sağlıklı gerçekleştirmektedir. Ailelere ve bebeğin bakımını üstlenen kişilere, bebek kütüphanelerindeki materyallerin ve kitapların yaş ve gelişim özelliğine uygunluğu ve kullanımı konusunda bilgilendirme yapılmaktadır. Aynı

zamanda ailelerin ihtiyaçları doğrultusunda etkileşimli kitap okuma konusunda rehberlik edilmektedir. Bebek kütüphanesinde Karabük Üniversitesi Çocuk Gelişimi Lisans ve Yüksek Lisans öğrencileri sorumlu öğretim üyesi rehberliğinde bebeklere ve ailelere gelişimsel destek, eğitim programı ve sorunlara yönelik öneriler sunulmaktadır. Bebek kütüphanesine gelen alt sosyo-ekonomik düzeydeki ailelere ihtiyaç duyulan durumlarda ödünç materyaller, oyuncaklar ve kitaplar temin edilerek eğitimde fırsat eşitliği sağlanmaktadır. Bebek kütüphanesinin en önemli amaçlarından biri de bebekler ve aileleri için sıcak ve güvenli alanlar sağlayarak, anne-bebek bağlanması güçlendirmektir. Anne-bebek bağlanması, doğumdan itibaren ilk bir yıl içinde gelişen en önemli psikolojik süreçtir. Etkili ve doğru iletişim anne- bebek bağlanmasını olumlu etkileyecektir. Bebek kütüphaneleri, 0-3 yaş grubu bebeklerin bulunduğu sahalarda görev yapmak üzere eğitim alan meslek gruplarının halk kütüphanelerinde çocuklar ve aileleri ile ortak hedefler kapsamında buluşmasını sağlar.

Karabük “Bebek Kütüphanesi”, aileler ve bebeklerin eğitimlerinin daha uygun ortamlarda gerçekleştirilebilmesi için, Kütüphaneler ve Yayınlar Genel Müdürlüğü tarafından ta-

sarımı yenilenerek Ekim 2019’da yeni yüzüyle hizmet vermeye başlamıştır. Türkiye’de kütüphaneler incelendiğinde, bebeklerin ve ailelerin eğitimlerini hedef alan kapsamlı bir örnek yer almamaktadır. Bebek Kütüphanesi projesi, Türkiye’nin kütüphanelerde bebekleri ve aileleri hedef alan ilk kapsamlı modelidir. Ülkemizde, İl Halk Kütüphaneleri kapsamında çocuk kütüphaneleri var olmasına rağmen genellikle kullanıcı yaşı üç ve üzeriydi. Bu proje sayesinde kütüphane kullanımında 0-3 yaş bebeklerin ve ailelerinin aktif katılımı sağlanmıştır. Aynı zamanda, bu proje Üniversite ve Kütüphanelerin ortak ürünü olduğu için kurumlar arası işbirliğinin çok önemli bir örneğini teşkil etmektedir. Türkiye’de ki diğer illere örnek teşkil etmesi açısından bir başlangıç olduğu düşünülmektedir. Birkaç ilde bebek kütüphanesi modelinin yaygınlaştırılması adına Kütüphaneler ve Yayınlar Genel Müdürlüğü (KYGM) ve Karabük Üniversitesi destek vermektedir. Türkiye’de bu kapsamda, bebek kütüphanelerinin yaygınlaştırması çalışmaları önem kazanmıştır.

“Kütüphaneler tüm çocuklar içindir” sözüyle yola çıkılan bu proje ülkemizde erken dönemde kitap sevgisini aşılacak adına önemli bir başlangıçtır. Erken dönemde kitapla tanışan bir toplum başarılı ve mutlu geleceğin teminatıdır.

*"Kütüphaneler
tüm çocuklar içindir"*

BEBEK KÜTÜPHANESİ EĞİTİM PROGRAMI

K

arabük Zübeyde Hanım Halk Kütüphanesi bünyesinde kurulan Bebek Kütüphanesi 2018 yılından beri hizmet vermekte olup yapılan tüm eğitim ve hizmetler ücretsizdir. Eğitimler Karabük Üniversitesi Çocuk Gelişimi yüksek lisans ve lisans öğrencileri tarafından yapılmaktadır. Bebek Kütüphanesi eğitimleri bahar ve güz dönemi olarak iki dönem şeklinde planlanmış olup üye olan tüm bebeklerin duyu, yaratıcı dans, müzik, etkileşimli kitap okuma, yabancı dil, özbakım becerileri gibi aktivitelerden yararlanması sağlanmaktadır. Aşağıda bebek kütüphanesinde ailelerle ve bebeklerle yapılan etkinlik örnekleri sunulmuştur.

Bebek Kütüphanesinde Duyu Etkinlik Örneği

Duyu Materyalinin Adı : Duyularıyla Keşfediyorum
Yaş Grubu : 12-24 ay
Desteklediği Duyu Alanları : Dokunma, Görme, Koku Alma Duyu Alanı

Gelişim Göstergeleri

Bilişsel

1. Çeşitli kokuları ayırt eder.
2. Nesnelerin ya da kişilerin adlarını söyler.
3. Özellikleri söylenen nesnelere gösterir.
4. Basit sınıflamalar yapar.

Dil

1. Anlatılan öyküyü dinler.

Duyusal

1. Çeşitli dokular ile temas ederek dokuları ayırt eder.
 2. Çeşitli kokuları hissederek nesnelerin kokuları hakkında fikir edinir.
- Kavramlar: Sert-yumuşak, ıslak-kuru, açık-kapalı, daire, pütürlü, parlak.
- Kullanılan Materyaller: Farklı renklerde keçe (mor, turuncu, yeşil, mavi, sarı, gri, pembe, kahverengi, siyah), magnet, balık magnetleri, renkli paraşüt ipler, pembe yün ip, strafor köpük, şeffaf dosya, renkli ahşap mandallar (pembe, mavi, kırmızı), şişe kapağı, maket kartonu, zımpara kağıdı, gümüş karton, yapışkan cırt, kahve, şeftali, kekik ve lavanta esansı, polar (kırmızı, turuncu), ahşap boncuklar, dikiş aletleri (ince ve kalın ip, iğne), , makas, yapışkan.

Kimlerle Oynanacağı : Çocuğun yakınındaki kişiler (ebeveynler, öğretmen vb.)
Kaç Kişi Oynanacağı : 2 ya da daha fazla kişi

Materyalin Oynanışı:

Çocuktan duyu kitaplığından bir kitap seçmesi istenir. “Bakalım bu kitapta neler varmış?” diyerek çocuğun ilgisi çekilir ve duyu kitabı incelemeye başlanılır. Bu duyu kitabındaki görselleri hikayeleştirerek ya da günlük hayattan örnekler vererek incelenmesi sağlanabilir. “Ne kadar güzel mor ayakkabılar, Maysa (çocuğun istediği bir isim seçilir) ayakkabılarını giyip dışarı çıkacaktı. Hadi ona yardım edelim.” gibi bir ifadeyle bağcıkların bağlanması çocuğa destek olarak sağlanır ve ince motor becerileri desteklenir. “Maysa akvaryumun yanına gelmiş, şu yeşil cepte neler varmış, bakalım.” diyerek çocuğun balıkları bulması sağlanır. Balıkları incelemesi için destek olarak “Balıkları sularına bırakalım ve yüzünler.” diyerek balık magnetleri akvaryuma yapıştırılır. “Aaa, bu kim olabilir?” diyerek pembe örgülü saçlı kız, çocuğa sorulur. “Evet, Maysa bu. Saçları yumuşacık örgülü.” Diyerek çocukla birlikte dokunulur ve dokunma duygusu gelişir. Çocuğun isteğine göre saçına çeşitli modeller verilebilir. “Maysa’nın kıyafetleri çok kirlenmiş. Hadi onları yıkayıp asalım.” ifadeleriyle çeşitli kıyafetleri çamaşır makinesine atma hareketi yapılabilir. Daha sonra ahşap mandallarla kıyafetler ipe asılır. Bu aşamada oynayan kişi çocuğa destek olur. Daha sonra hikayeleştirme

devam ettirilerek bozulan arabayı tamir için kullanılacak aletler incelenir. Çocuğun aletlere dokunarak sert, parlak, pütürlü dokuları hissetmesi sağlanır. Saat bölümünde çocuğa sabah, öğle ve akşam uyku saati olarak verilebilir ve “Maysa’nın uyku saati gelmiş.” gibi ifadelerle saat istenilen yönde çevrilebilir. Çocuğa örneklerle bu saatleri tanmasına yardımcı olunabilir. “Kelebekler çok yorulmuş, nerede dinlenirler?” gibi sorularla kelebeklerin ağaca yapıştırılması sağlanabilir. Çeşitli kokuları olan kelebekleri koklayıp, çocuğu cesaretlendirip koklaması sağlanarak koku duygusu da desteklenir. Ellerin olduğu kısımda “Burada kaç tane parmak varmış? Sayalım.” diyerek sayılabilir. Daha sonra kendi ellerindeki parmaklarda sayılır. Çocuğun yaşına uygun şekilde basit toplama işlemleri “Bu elimde bir parmak ve bu elimde de bir parmak toplam kaç parmağımız var sayalım.” gibi ifadelerle yapılabilir. Oradaki parmaklar ve işaretleri yerleştirerek aynı işlem oynayan kişinin ya da çocuğun kendi elinde gösterilerek tekrarlanabilir. “Hadi boncukları da sayalım.” diyerek boncuklar üzerinde de sayma işlemi gerçekleştirilebilir. Ek olarak ilerleyen aşamalarda çıkarma işlemi içinde kullanılabilir. Çocuk için ayrılan boş olan kırmızı kısma isteğe göre duyu materyali oluşturulabilir.

Bebek Kütüphanesinde Oyun Etkinlik Örneği

Etkinlik Adı: Ailemi Çiziyorum

Etkinlik Yaşı: 24-36 Ay

Etkinlik Süresi: 20 dakika

Gelişim Göstergeleri:

Bilişsel: Rengi söylenen nesneyi gösterir.

Dil: Anlaşılır şekilde konuşur.

Sosyal Duygusal: Cinsiyetini bilir.

İnce Motor: Kalemi üç parmağıyla tutar.

Materyal: Bir adet 4 ayaklı sehpa, büyük saydam streç film, 2 adet sulu boya, bardak, su, örtü

Öğrenme Süreci: Bebek oyun alanına götürülür, parmak oyunu oynanır.

Parmak oyunu:

Bir uçurtmam var kocaman(Kollar yuvarlak hâlde tutularak büyük hareketi yapılır).

Kuyruğu da upuzun (Kollar yanlara açılır).

Bir görseniz rüzgârda(Vuu vuu sesi çıkarılır).

Taa yüksekler kadar çıkar (Kollar havaya kaldırılarak yüksek işareti yapılır).

Sanki bana oradan gülcükler atar (Gülme taklidi yapılır).

Bir varmış bir yokmuş güzeller güzeli bir A... varmış. A... bir gün annesine demiş ki “-Anneciğim benim bugün canım boyama yapmak istiyor benimle birlikte sende yapar mısın? Oturmuşlar sehpanın kenarına ve başlamışlar boyamaya denilerek boyama alanına geçilir.İsteğe ve arzuya göre sehpanın dört yüzü de boyanabilir. Boyama sırasında anne ve bebek bugün neler yaptıklarından, ailesindeki bireylerden, sevdikleri ve sevmedikleri nesnelere bahsederek. Boyama bittikten sonra Anne ve bebek yaptığı boyamalar hakkında konuşurlar.

Değerlendirme

Bebek Açısından

- Bugün neler çizdiğini anlatır mısın?
- En çok hangi renkleri kullandın?
- Sence anne ne çizmiş olabilir?

Anne Açısından

- Siz bugünü değerlendirecek olsaydınız neler söylemek isterdiniz?
- Bebeğinizle sohbet ederken neler hissettiniz?

Öz Bakım Etkinlik Örneği

Etkinlik Adı : Ayakkabı Giyme Yarışı
Etkinlik Çeşidi : Öz Bakım Becerileri, Oyun
Yaş Grubu : 24-36 ay

Kazanım ve Göstergeleri:

Öz Bakım Becerileri

Kazanım 2. Giyinme ile ilgili işleri yapar.

Göstergeleri

Ayakkabıları çıkarır, giyer. Ayakkabısını hangi ayağına (sağ-sol) giyeceğini bilir.

Ayakkabısının cırt cırtlarını kendi başına açıp, kapatır.

Materyaller

Cırt cırtlı ayakkabı, müzik çalar, bilgisayar.

Öğrenme Süreci

Önceliklerle bebelere ayakkabı çıkarma aşamaları gösterilir. Bebeklerden açılan eğlenceli müzik eşliğinde ayakkabılarını çıkarmaları ve tekrar giymeleri istenir.

Aile Katılımı: Ebeveyninden evde de ayakkabı giyme-çıkarma, cırt cırt açıp-takma, bağcık açbağlama ile ilgili çalışmalar yapması istenir.

BEBEK KÜTÜPHANESİNDE ANNELERLE MUTLU BEBEK DRAMA EĞİTİMİ KAZANIM VE GÖSTERGELER

SOSYAL DUYGUSAL ALAN

Kazanım 1 : Çocukluk zamanını canlandırır.

Göstergeleri

Çocukluğuna dair bir özelliği söyler.

Çocukluğuna dair bir özelliği canlandırır.

Başkalarının çocukluğu hakkında bilgi edinir.

Başkalarının çocukluğunu canlandırır.

Kazanım 2 : Bir çocuk gibi hisseder.

Göstergeleri

Çocukların hislerine saygı duyar.

Bir çocuğun bir olay karşısındaki hislerini anlar.

Bir çocuğun bir olay karşısındaki davranışlarını canlandırır.

Kazanım 3 : Bebeklik dönemi çocuklarının sosyal, duygusal becerileriyle ilgili drama yapar.

Göstergeleri

Bebeklik Dönemi çocuklarının sosyal duygusal becerilerini öğrenir.

Bebeklik Dönemi çocuklarının sosyal duygusal becerilerini açıklar.

Bebeklik Dönemi çocuklarının sosyal duygusal becerilerini canlandırır.

Etkinlik Türü : Büyük grup etkinliği

Materyal : Fon kartonu, renkli boya kalemleri, yapıştırıcı, anne ve bebek fotoğrafları

Öğrenme Süreci

Lider anneleri güleyle karşılar ve onlar için hazırladığı masa ve sandalye düzenine göre yönlendirir. Annelerin getirdikleri fotoğrafları masalara koymalarını ister. Masalarda daha önceden makas, yapıştırıcı renkli karton keçe ve boya kalemleri hazır halde bulunmaktadır. Daha sonra tüm sınıfı halka olmak üzere sınıfın ortasına çağırır. Lider annelere kendilerini bir çocuğa benzeterek kendi çocukluklarına dair özelliklerini söylemelerini ister.

Örneğin; Ben küçük bir kıyım. Pembe etek giymeyi çok severim. Daha sonra annelerin kendileri için söyledikleri kendi çocukluk özelliğini baz alarak liderin verdiği renkli kağıtlara "ÇOCUKLUĞUM" başlığı altında bir resim çizmelerini ister. Anneler çocukluk fotoğraflarını resimlerinin yanına yapıştırır. Lider "Bizler de küçük çocuklardı, büyüdük ve anneler olduk. Lider annelerin Resimlerini masalarda bırakmalarını ve tekrar grubun halka olmasını sağlar. Lider gruba "(Ben bir anneyim, çünkü çocuklarıma bilgiler öğretirim" ve "Ben bir anneyim, çünkü çocuklarıma kazaklar örerim.)" örneklerini vererek herkesin bir özelliğine vurgu yaparak, kendilerinin bir anne olma özelliğini söylemesini ve canlandırmasını (kazak örme hareketi, ders yapma hareketi) ister. Sırasıyla tüm katılımcılar kendini tanıtır ve kendi özelliklerini canlandırırlar. Lider etkinliğin sonunda annelere tekrar bir kağıt vererek kendisini söylediği özelliğine vurgu yapı-

rak bir anne olarak çizmesini ve resmin adına "ANNELİĞİM" ismini vermelerini ister. Anneler anne fotoğraflarını resimlerini üzerlerine yapıştırır. Resim çizimi sonunda Lider "Sevgili anneler hep kendimizi çizdik. Birazda bebeklerimizi çizmeye ne dersiniz. Şimdi bebeğinizin bir özelliğini söylemenizi ve canlandırmanızı istiyorum. Grup tekrar halka olur ve bu sefer kendi çocuklarının ve bebeklerinin ismiyle kendini tanıtır. Ben Mustafa, arabaları çok severim. üçüncü oyunu oynarlar ve anneler çocuklarının fotoğraflarını çizdikleri resimlerin yanına yapıştırır. Bu resmin üzerine liderin yönlendirmesiyle "BENİM BEBEĞİM" ibaresini yazarlar.

Etkinlik sonunda değerlendirme soruları sorulur. Annelerinin kendi çocukluklarıyla şu an ki sahip oldukları çocuklarına karşı sosyal beceri ve davranış yönetiminde nasıl öğretilerde buldukları ve hangi yöntemleri denedikleri sorulur. Çocukluklarında bir çocuk olarak neler hissettikleri ve bebeklerinin uyguladıkları öğretilerde neler hissedebilecekleri üzerinde konuşulur.

Değerlendirme soruları sorulur. Lider şimdide resimlerimizi büyük fon kartonuna yapıştıralım ve çerçevlendirelim der. Anneler yaptıkları 3 resmi büyük fon kartonlarına yapıştırır. Anneler kendi çocukluk annelik ve kendi çocuklarının fotoğraflarının olduğu kartonu çerçevlendirir. ÇOCUKLUĞUM, ANNELİĞİM VE BENİM BEBEĞİM ETKİNLİĞİ sona erer. Resimler anne ürün dosyasına kaldırılır.

Sosyal-Duygusal Gelişim Nedir?
Başlıca Sosyal Beceriler Nelerdir? Nasıl Kazanılır?
0-3 Yaş Dönemin Sosyal Duygusal Becerileri Nelerdir?
Anne Öz Yeterliliği Nedir?
Anne Öz Yeterliliğinin Bebeğe Sosyal Becerileri Kazandırmada Etkisi Nedir?

Bu konular üzerinde annelere bilgi verilir.

Değerlendirme Soruları:

Kendi özelliklerinizden nelere vurgu yapmak istediniz?

Sizce en ilginç tanıtım hangi arkadaşımıza aittir?

Anne özelliğiyle tanıtım yaparken ne hissettiniz?

Annelere Ev Notu

Lider "Evde ailenizle aile fotoğraflarınızı ve çocuğunuzun kendi bebek fotoğraflarından bir kaçını süsleyerek çerçevlendiriniz.

Aktivite fotoğraflarını çekiniz. Süslediğiniz resimlerin bir örneğini evinizin uygun bir köşesine asınız.

Doç. Dr. Mehmet Ali Akkaya
Çankırı Karatekin Üniversitesi
Edebiyat Fakültesi
Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü

SONSÖZ

*Kütüphanenin
bebeğe katacağı tüm
zenginlikler ailenin ve
toplumun refahı ve
mutluluğudur*

Dünyada yaygın kabul gören anlayışa göre, bilgi toplumun eğitim felsefesi örgün etim kurumları ile sınırlı olmayan ve eğitimde sürekliliği esas alan bir felsefeye dayanmalıdır. Günümüzde ancak kendine bu gerekliliğe uygun eğitim sistematığı içinde yer bulabilen bireyler, yaşamın hemen alanını etkisi altına almış olan rekabetçi yapının içerisinde kaybolmadan var olabilmektedir. Bu sürecin temel besleyici unsuru ise öğrenmedir. Ülkemizin geleneksel eğitim sistematığında çocukların öğrenmeye dair ilk basamağı kreşler olarak kabul edilir. Ancak, alana ilişkin bilimsel çalışmalar çocukların okul öncesi dönem, hatta bebeklik dönemindeki öğrenme yatkınlıkları, yetenekleri ve öğrendiklerini neredeyse eksiksiz biriktirme becerilerinin

çok daha yüksek ve kazanımlarının daha uzun erimli olduğunu göstermektedir. Bu bağlamda bebeklik döneminden başlayarak çocuğun yararlandığı öğrenme araçlarının, öğretici figürlerin, öğrenme alanlarının ve öğrenme biçimlerinin niteliğinin yüksek ve günümüz gerekleri ile örtüşmesi öğrenmenin başarısı açısından son derece önemlidir. Söz konusu önem ilişkisi bebek ile nitelikli öğrenme (bilgilenme) merkezi olan/olması beklenen kütüphanenin yollarının kesişmesini kaçınılmaz hale getirmektedir.

İnsanın aslında doğdukları anda başlayan, çocukluk ve ilk gençlik yıllarında kalıplaşmış hale gelen bilişsel, duyuşsal ve motor becerilerinin çok önemli bölümünün kazanımının gerçekleştiği bebeklik döneminin bilinçli, gerçekçi ve etkileşime açık kolaylaştırıcılar eşliğinde geçirilmesi, bebeğin yalnız gelecekteki başarısı değil, mutluluğu üzerinde de belirleyici etkiye sahiptir. Bu etkinin bilimsel gerçekliklerle desteklenen keşfi, bebek-kitap ve bebek-kütüphane birlikteliğinin öneminin fark edilmesinin ve ilgili disiplinlerde gündem yaratmasının asıl nedenidir. Sürecin bebekle birlikte en yakın çevresi olan ailesinden başlayarak içinde bulunduğu yaşam alanının diğer noktalarla olan bağı ve etkisi bu birlikteliklerin önemini ülkemiz açısından da öncüllemiştir.

2017 yılında gerçekleştirilen “Çocuk Kütüphaneleri Çalıştayı” ile ülkemizde kütüphane ve kütüphane hizmetleri alanında daha yoğun ve farkındalığı artmış bir biçimde gündem olmaya başlayan çocuklara

yönelik kütüphanecilik anlayışının geliştirilmesi çabasının bebekler özelinde bir devamı niteliğinde olan “Bebek Kütüphaneleri Çalıştayı”nın nihai amacı sosyal, kültürel, toplumsal ve akademik açıdan bebek-kitap, bebek-kütüphane ilişkisi ile bu ilişkinin başta bebekler olmak üzere aileleri, kütüphaneler, ilgili bilim dalları ve toplumun tamamı için ne denli önemli olduğuna dikkat çekmektir. Çalıştay sonunda çalışma grupları tarafından ayrıntılı bir biçimde ortaya konan yaklaşımlar bir yandan bebek-kitap, bebek-kütüphane ilişkisinin ne kadar çok yönlü bir denkleminin olduğunu doğrularken, diğer yandan da ilgili tüm paydaşlara yeni görev ve sorumluluklar getirmiştir.

Türk kütüphanecilik tarihi açısından bir ilk olma özelliği taşıyan Bebek Kütüphaneleri Çalıştayı kapsamında, bebeklerin dünyası ile doğrudan ilgili olan farklı alanlardan ve disiplinlerden çağrılı 110 katılımcı, 5 ana bölümden oluşan çalışma gruplarında, 35 alt başlık altında bebek ve kütüphane ilişkisi tüm yönleri ile ele alınmış, ülkemiz için bu alanda bir rehber ve yol haritası hazırlanmasına çalışılmıştır. Farklı odakları olan çalışma gruplarında varılan farklı sonuçlar doğrultusunda, bebek kütüphaneleri ve bebeklere yönelik kütüphane hizmetleri konusunda ön plana çıkan temel unsurlar aşağıda maddelendirilmiştir;

- Kitap ve kütüphane ile bunlardan yararlanmak, diğer insanlar kadar bebekler için de bir gereksinim ve haktır.
- Bebeklerin kütüphanelere gitmesi ve bu

birlikteliğin bir alışkanlığa dönüşmesinin başarısı çok paydaşlı bir sürecin (bebek, anne-baba, abi-abla, büyük anne-büyük baba ya da diğer kütüphane eşlikçileri, kütüphaneci, çocuk gelişimi uzmanı, okul öncesi dönem uzmanı vb.) iş birliği içinde yürütülmesi ile olanaklıdır.

- Çoklu işbirliğine bağlı olarak, aslında bir bebek kütüphanesi sadece bebelere hizmet vermez. Aynı zamanda kütüphane eşlikçilerine de hizmet verir ve bu gerçeklik kütüphanenin hizmet felsefesi belirlenirken mutlaka dikkate alınmalıdır.

- Bebek kütüphanelerinde mekânların bebelere ve onların renkli hayal dünyalarına uygun olması, bu açıdan bebelerin kendilerini rahat ve güvende duyacakları bir kucaklayıcılığa sahip olması, bebek-kütüphane ilişkisinin ve sempatisinin sürekliliği açısından son derece önemlidir. Bu konuda

da ilgili uzmanlarla işbirliği içinde bir planlama ve eylem süreci yürütmek son derece önemlidir.

- Bebek kütüphaneleri bir bakıma bireyin kütüphane algısının, kullanımının, bağlılığının ve sevgisinin başlangıcıdır. Başlangıçta sağlanacak uyum, bu birlikteliğin ne kadar devam edeceğinin de en önemli belirleyicisi olacaktır. Bu nedenle bebek-kütüphane ilişkisinin tüm paydaşları söz konusu etki faktörünün bilinci ile konuya yaklaşmalıdır.

- Bebek kütüphaneleri günümüzün popüler ve kişiye bireysel kültürel zenginlik sağlayan kavramları olan yaşam boyu öğrenme, bilgi okuryazarı olma, okuma alışkanlığı kazanma gibi kavramların bebeğin ilk kez duyduğu mekânlar olmalıdır.

- Bebek kütüphaneciliği ve hizmetleri söz konusu olduğunda birlikte çalışmalarını bir

tercih olmaktan çıkıp gerekliliğe dönüşen üniversitelerin Bilgi ve Belge Yönetimi, Çocuk Gelişimi, Okul Öncesi Dönem Eğitimi bölümlerinin, birbirlerini daha çok geliştirecek ve değer yaratacak bir müfredat çizgisinde birleşmeleri bebek kütüphaneciliği alanının zenginliği olacaktır.

- Ülkemizde bebek kütüphaneciliği alanında yaşanan çok kısa deneyim, bebek kütüphanelerinin hizmet başarısı açısından merkezi ve yerel yönetim iş birliğinin son derece önemli olduğunu göstermiştir. Bu noktada özellikle Kütüphaneler ve Yayınlar Genel Müdürlüğü ile belediyelerin uyumu ve kütüphaneyi sahiplenme arzuları, sürecin başarısı üzerindeki en belirleyici unsurlardandır.

Her bebek başta anne babası olmak üzere, ailesinin en kıymetlisidir ve her anne-baba bebeği için her şeyin en güzelini, en doğ-

rusu ister. Bebeğin öğrenmeye ilişkin deneyimleri, öğrenme başarısı, bu başarının kalıcı olması ve ilerleyen yaşlarda kazanıma dönüşmesi noktasında en doğru adreslerden biri de kütüphanelerdir. Bu bağlamda kütüphanenin bebeğe katacağı tüm zenginlikler dolaylı bir biçimde ailenin ve buna bağlı olarak da toplumun zenginliği ve mutluluğudur. Önemli olan bebek-kitap ve bebek-kütüphane birlikteliğinin bekten başlayarak hayata katacağı değer in büyüklüğü konusunda yakalanan ulusal farkındalığı arttırarak devam ettirmektir. Farklı açılardan güçlükleri olan ama bir o kadar da keyifli ve heyecanlandırıcı olan bu serüvenin varacağı noktayı konunun tüm paydaşlarının ortaya koyacağı enerji belirleyecektir şüphesiz.

Bebek kütüphanelerine ilişkin heyecanımızın, enerjimizin, umudumuzun ve arzumuzun hiç eksilmemesi dileklerimizle...

T.C. KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI

Bebek Kütüphaneleri Çalıştayı
7-8 Ekim 2019, Safranbolu / KARABÜK

İsmet İnönü Bulvarı Bahçelievler Mah. No:4 Çankaya - Ankara
T: 0.312 470 8000 F: 0.312 470 6950
www.kygm.gov.tr

ISBN 978-975-17-4503-3

9 789751 745033 >